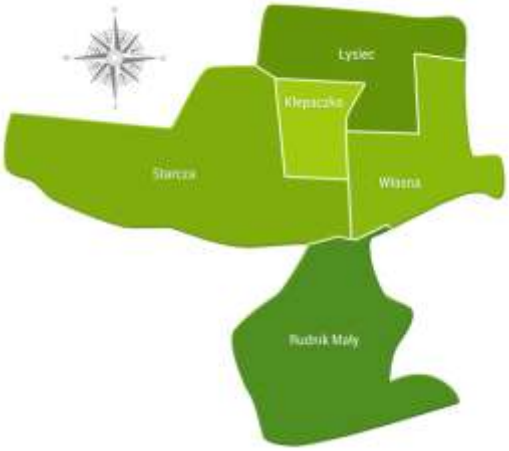

STRATEGIA ROZWOJU GMINY STARCZA DO ROKU 2020

STARCZA 2015

Spis treści

WPROWADZENIE 3

I. RYS HISTORYCZNY GMINY STARCZA 10

II. DIAGNOZA STRATEGICZNA - POTENCJAŁ, POZYCJA I PROBLEMY GMINY 16

2.1. POŁOŻENIE I POTENCJAŁ OBSZARU 16

2.2. WYMIAR ŚRODOWISKOWY I PRZESTRZENNY 20

2.3. WYMIAR SPOŁECZNY 27

2.4. WYMIAR GOSPODARCZY 40

2.5. WYMIAR INFRASTRUKTURALNY 48

2.6. GMINA NA TLE POWIATU I WOJEWÓDZTWA 52

2.7. PODSUMOWANIE BADAŃ ANKIETOWYCH PRZEPROWADZONYCH 53

W RAMACH KONSULTACJI SPOŁECZNYCH 53

2.8. ANALIZA SWOT 60

III. GŁÓWNE WYZWANIA W POLITYCE ROZWOJU GMINY 63

IV. WIZJA ROZWOJU I MISJA GMINY 64

V. OBSZARY PRIORYTETOWE ORAZ CELE ROZWOJU 65

VI. WDRAŻANIE STRATEGII ROZWOJU 69

VII. MONITORING I EWALUACJA STRATEGII ROZWOJU 70

VIII. OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO 72

WPROWADZENIE

ZAKRES TEMATYCZNY ORAZ METODOLOGIA PRZYGOTOWANIA STRATEGII ROZWOJU

Dokument pn.: „Strategia Rozwoju Gminy Starcza do roku 2020" został sporządzony dla jednostki samorządu terytorialnego: Gminy Starcza - położonej w województwie śląskim, w powiecie częstochowskim.

Strategia Rozwoju jest dokumentem określającym długookresowy plan działania, wizję, misję, priorytety rozwoju Gminy Starcza oraz cele, których realizacja jest niezbędna dla osiągnięcia przyjętych założeń zdefiniowanych na podstawie analizy stanu istniejącego – diagnozy społecznej, gospodarczej, środowiskowej i infrastrukturalnej.

Niniejsza Strategia obejmuje cele i uwarunkowania rozwoju Gminy Starcza, w perspektywie czasowej: do roku 2020. Określony horyzont czasowy wynika przede wszystkim z konieczności wpisania Strategii w najważniejsze dokumenty programowe na poziomie unijnym (perspektywa finansowa 2014 - 2020), krajowym i regionalnym - co umożliwi w przyszłości sprawne wykorzystanie środków europejskich i dalsze usprawnianie współpracy z władzami na szczeblu krajowym, wojewódzkim, subregionalnym i powiatowym.

Strategia Rozwoju Gminy Starcza powstała z inicjatywy władz lokalnych, dostrzegających potrzebę kompleksowego rozwoju gminy. Jest odpowiedzią na nieustannie zmieniające się wewnętrzne i zewnętrzne warunki gospodarowania oraz wzrost konkurencyjności otoczenia. Zarządzanie strategiczne polega na kierowaniu rozwojem w długim czasie, w wyniku wykorzystania rzetelnych danych i wiedzy, celem analizy i oceny bieżącej sytuacji na obszarze gminy oraz określenia przyszłych uwarunkowań i możliwości rozwoju.

W systemie zarządzania polityką rozwoju, niniejszy dokument pełni kluczową rolę, jako generalny plan postępowania władz samorządowych, partnerów gospodarczych i społecznych, którzy mogą się na nią powoływać w procesie pozyskiwania środków zewnętrznych oraz w oparciu o nią budować własne plany strategiczne. Dzięki temu Strategia jest również narzędziem kierowania i intensyfikowania współpracy z partnerami samorządowymi, prywatnymi i pozarządowymi.

Podczas definiowania celów na etapie programowania, zadbano o ich zgodność z dokumentami strategicznymi na wyższym szczeblu – strategią powiatu, subregionu i województwa, a także krajowymi i unijnymi dokumentami horyzontalnymi. Zbieżność celów będzie dodatkowym atutem podczas ubiegania się przez gminę Starcza o środki z budżetu państwa oraz funduszy europejskich na realizację projektów.

Najważniejszym dążeniem założeń Strategii jest poprawa warunków życia mieszkańców. Opracowanie tego dokumentu pozytywnie wpłynie na planowanie rozwoju gminy, jak również ułatwi codzienną działalność i podejmowanie decyzji przez władze gminy. Strategia stanowi ponadto cenne źródło informacji dla potencjalnych inwestorów o przyjętych i zakładanych przez gminę ścieżkach rozwoju.

Do opracowania Strategii wykorzystano również informacje pochodzące z następujących źródeł, tj.:

- Główny Urząd Statystyczny,
- Urząd Gminy w Starczy,
- Powiatowy Urząd Pracy w Częstochowie,
- Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach,
- Starostwo Powiatowe w Częstochowie,
- Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego.

Proces zarządzania strategicznego (w zakresie opracowania i realizacji założeń Strategii) przebiega wieloetapowo i obejmuje cztery główne fazy, tj.: diagnoza, programowanie, wdrażanie, monitoring i ewaluacja.

Rysunek 1. Zarządzanie strategiczne

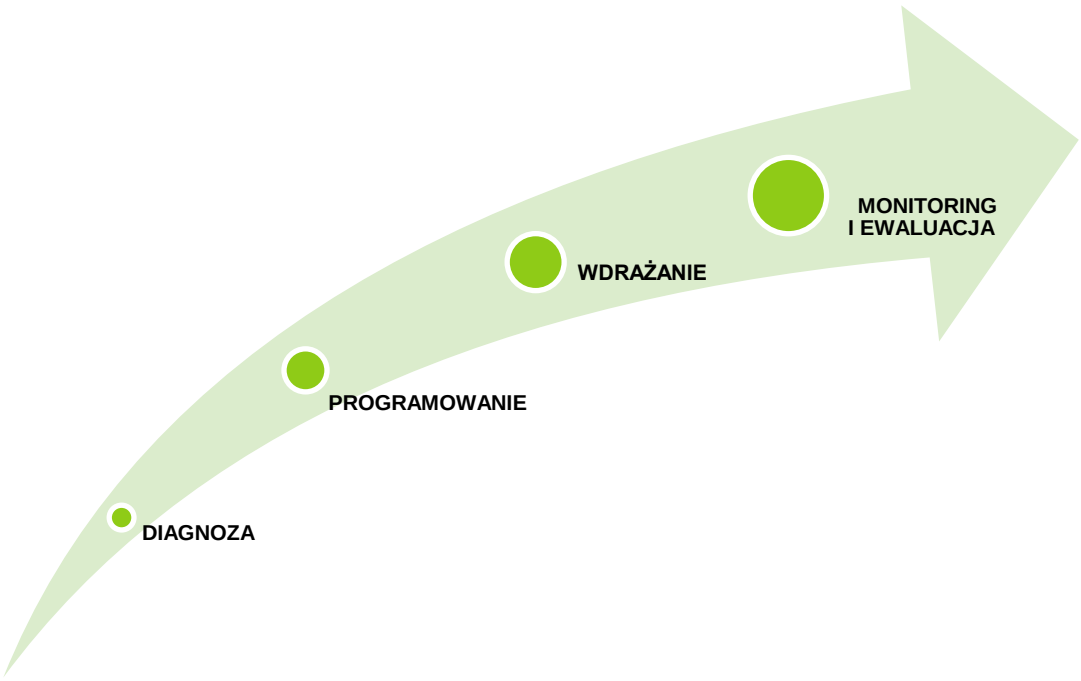

Źródło: opracowanie własne

DIAGNOZA

Pierwsza faza: diagnoza - zawiera analizę danych historycznych, uwarunkowania rozwoju gminy, w tym potencjał, mocne i słabe strony oraz istniejące bariery.

Diagnozę rozpoczyna analiza strategiczna uwarunkowań społecznych, gospodarczych, środowiskowych i przestrzennych gminy, którą sporządzono w oparciu o dane udostępnione przez Urząd Gminy w Starczy, a także dane statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy w Częstochowie, etc.

Jednocześnie w ramach konsultacji społecznych, na podstawie badań ankietowych, określono podstawowe obszary problemowe, priorytety i cele rozwoju. Realizacja założeń strategii ma przede wszystkim dążyć do zrównoważonego rozwoju gminy, w tym do poprawy jakości warunków życia mieszkańców, warunków prowadzenia działalności gospodarczej, przy uwzględnieniu aspektów związanych ze zrównoważonym rozwojem.

Diagnoza przedstawia dynamiczny bilans korzystnych i niekorzystnych cech oraz wyróżników gminy, który pozwala na zidentyfikowanie głównych mocnych i słabych stron oraz atutów (szans) i ograniczeń (barier) rozwoju, które określono w ramach analizy SWOT. Niniejsza analiza pozwala ocenić obecną i przyszłą sytuację samorządu.

PROGRAMOWANIE

Programowanie jest wynikiem pierwszej fazy, tj. diagnozy. Programowanie zawiera określenie wizji, misji, priorytetów i celów w zakresie rozwoju gminy.

Cele strategiczne są najważniejszymi celami, które gmina zamierza osiągnąć, wynikają z analizy SWOT oraz zidentyfikowanych problemów.

W procesie programowania dokonano zgodności zapisów Strategii Rozwoju z dokumentami strategicznymi na poziomie: krajowym, wojewódzkim, subregionalnym i powiatowym. Wynika to z tzw. zasady spójności, która jest gwarantem tego, że osiągnięte skutki będą w jak najwyższym stopniu synergiczne ze ścieżką rozwoju całego regionu, czy państwa. Ponadto, z punktu widzenia formalnego, umożliwia to ubieganie się gminy o dofinansowywanie przewidzianych do realizacji przedsięwzięć ze źródeł zewnętrznych, w tym z funduszy europejskich.

Strategia Rozwoju Gminy Starcza powstała w wyniku zaangażowania władz gminy, pracowników Urzędu Gminy w Starczy i jednostek organizacyjnych gminy, mieszkańców oraz organizacji pozarządowych, jak również zewnętrznych doradców.

Etapy prac nad przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Starcza do roku 2020:

- Przygotowanie wzoru ankiet w zakresie stanu istniejącego i perspektyw rozwoju Gminy Starcza oraz przeprowadzenie badania ankietowego wśród mieszkańców i podmiotów działających na obszarze gminy;
- Opracowanie diagnozy strategicznej w zakresie potencjału, pozycji i problemów gminy oraz analizy SWOT na podstawie wyników badania ankietowego, danych historycznych, w tym: Głównego Urzędu Statystycznego, informacji dostarczonych przez Urząd Gminy w Starczy oraz innych instytucji publicznych (m.in. Powiatowego Urzędu Pracy w Częstochowie);
- Opracowanie projektu Strategii Rozwoju Gminy Starcza uwzględniającej wyniki diagnozy oraz badań wśród mieszkańców;
- Przeprowadzenie konsultacji społecznych i wyłożenie projektu strategii do publicznego wglądu;
- Uzupełnienie projektu o wniesione uwagi;
- Przyjęcie uchwałą Rady Gminy: Strategii Rozwoju Gminy Starcza do roku 2020.

Rysunek 2. Etapy prac nad Strategią Rozwoju Gminy Starcza

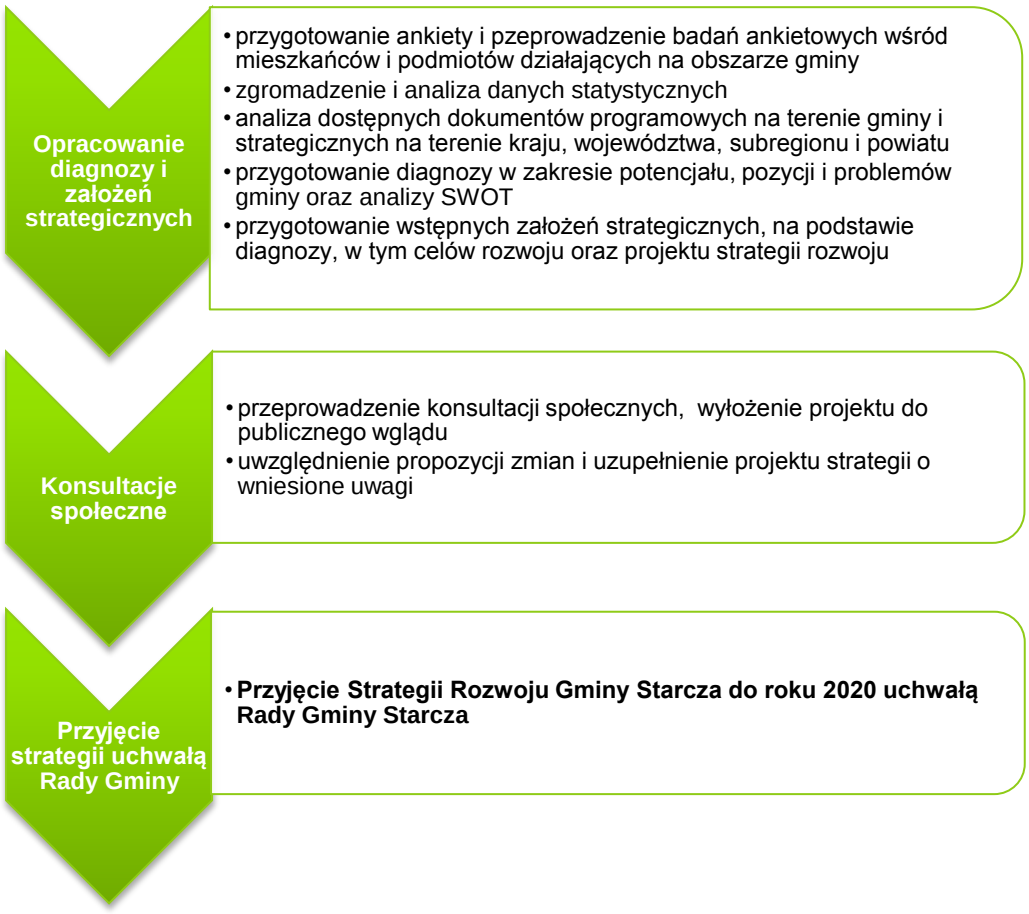

Źródło: opracowanie własne

WDRAŻANIE

Koordynacja wdrażania założeń Strategii rozwoju leży po stronie samorządu gminy, w tym Wójta oraz Urzędu Gminy w Starczy.

W ramach tej fazy przygotowywane i realizowane są konkretne zadania (w tym inwestycje), umożliwiające osiągnięcie zakładanych celów, sformułowanych na etapie programowania. Niniejsze projekty muszą być oparte o analizę sytuacji finansowej gminy z uwzględnieniem prognozy: dochodów, zadłużenia i jego spłat oraz wydatków bieżących związanych ze sferą społeczną i eksploatacyjną. Analiza, uzupełniona o prognozę pozyskiwania środków zewnętrznych, pozwala określić horyzont czasowy możliwych wydatków inwestycyjnych. Wykaz przedsięwzięć powinna zawierać m.in. Wieloletnia Prognoza Finansowa, będąca częścią uchwały budżetowej.

MONITORING I EWALUACJA

W celu sprawnego i efektywnego wdrażania przyjętych założeń, niezbędne jest ciągłe monitorowanie efektów wchodzących w zakres określonych programów i projektów, jak również ponoszonych wydatków na ich realizację, w tym źródeł finansowania. Istotną kwestią jest również dokonanie oceny wpływu zarządzania strategicznego, w tym realizacji Strategii, w ramach ewaluacji.

Sam proces monitorowania i ewaluacji obejmuje zbieranie i analizę danych dotyczących m.in. efektów wdrażanych projektów realizujących cele zawarte w Strategii.

Proces monitoringu i ewaluacji polega na:

• kontroli postępu realizacji lokalnej polityki rozwoju, planów, programów oraz konkretnych projektów,

• weryfikacji osiągniętych rezultatów i porównywaniu ich zgodności z przyjętymi celami,

• ocenie sytuacji zewnętrznej i założeń, które mogą się dezaktualizować z upływem czasu, w związku ze zmianami sytuacji gminy, regionu i kraju.

Monitoring i ewaluacja oraz upowszechnienie efektów i wyników realizacji programów, czy projektów osiągających zakładane cele Strategii, będzie prowadzony w oparciu o zgromadzone informacje oraz osiągnięte wskaźniki (produktu i rezultatu).

Niniejsza faza umożliwi również dokonanie okresowych analiz i ocen skutków wdrażanych przedsięwzięć na poziom rozwoju infrastrukturalnego oraz społeczno – gospodarczego gminy. Władze samorządowe kreujące politykę rozwoju gminy, będą miały możliwość modyfikowania i korygowania planowanych przedsięwzięć, odpowiednio do zmieniających się uwarunkowań, możliwości oraz ewentualnych zagrożeń.

UDZIAŁ SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ W TWORZENIU STRATEGII ROZWOJU

Strategia Rozwoju Gminy Starcza do roku 2020 została przygotowana z myślą o mieszkańcach gminy Starcza oraz o podmiotach gospodarczych i organizacjach pozarządowych prowadzących swoją działalność na jej obszarze, jak również z uwzględnieniem potrzeb potencjalnych inwestorów i turystów.

Dokument określa główne cele i uwarunkowania oraz priorytety rozwoju w określonym horyzoncie czasu, z uwzględnieniem warunków zewnętrznych i wewnętrznych, przy czynnym udziale społeczności lokalnej w ich tworzeniu.

Strategia odnosi się do najważniejszych zagadnień, w tym problemów wymagających rozwiązania, które płyną z otoczenia, a diagnoza stanu istniejącego, obok analizy i syntezy danych statystycznych, wynika z aktywności lokalnej społeczności.

Przyjęte cele i działania są wynikiem inicjatyw oddolnych i partycypacji społeczności w tworzeniu Strategii, poprzez przeprowadzenie konsultacji społecznych polegających na:

• przeprowadzeniu badań ankietowych wśród mieszkańców gminy (marzec 2015r.),

• wyłożeniu projektu dokumentu do publicznego wglądu wraz z formularzem wnoszenia uwag przez zainteresowanych interesariuszy (na stronie internetowej gminy: www.gmina-starcza.pl i w Urzędzie Gminy w Starczy) oraz uwzględnieniu uwag (czerwiec 2015r.).

W ramach konsultacji społecznych przeprowadzono ankietyzację wśród mieszkańców, w zakresie stanu istniejącego oraz perspektywy rozwoju gminy. Wyniki ankiet są podstawą do przygotowania diagnozy stanu istniejącego w gminie Starcza, jak również wyznaczenia misji, wizji oraz priorytetów i celów rozwoju. Każdy mieszkaniec mógł skorzystać z szansy i okazji wypowiedzenia się w tak ważnych zagadnieniach. Ankietę mogli wypełnić wszyscy mieszkańcy gminy w związku z udostępnieniem jej na stronie internetowej gminy oraz w Urzędzie Gminy w Starczy.

Rysunek 3. Zasady partycypacji społecznej w procesie tworzenia Strategii

Źródło: opracowanie własne

HORYZONT CZASOWY

Horyzont czasowy Strategii Rozwoju Gminy Starcza sięga 2020 roku, czego bezpośrednim uzasadnieniem jest przyjęcie okresu programowania na poziomie Unii Europejskiej, w tym: obejmującego w całości kolejną perspektywę finansową (lata: 2014-2020).

Zgodnie z Dyrektywą UE, każda jednostka samorządu terytorialnego powinna opierać swoje działania współfinansowane ze środków Unii Europejskiej na planie strategicznym. Strategia stanowi podstawę do opracowywania programów, planów inwestycyjnych czy przygotowania konkretnych projektów (w tym: inwestycji). Nowy okres programowania: 2014-2020, daje gminie możliwość pozyskania środków z funduszy europejskich na poszczególne działania podejmowane przez samorząd lokalny.

Niniejszy dokument stanowi również podstawę ubiegania się o dofinansowanie projektów z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i innych źródeł zewnętrznych.

SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI WYŻSZEGO RZĘDU

Strategia Rozwoju Gminy Starcza do roku 2020 jest zgodna z zapisami dokumentów strategicznych, w których zawarte są cele i zamierzenia priorytetów regionu, kraju i Unii Europejskiej. Do najważniejszych z nich należą:

Unia Europejska	Pakiet legislacyjny polityki spójności na lata 2014-2020 Strategia Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu
Kraj	Strategia Rozwoju Kraju 2020 Umowa Partnerstwa Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie (KSRR)
Województwo Śląskie	Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+” Regionalna Strategia Innowacji Województwa Śląskiego na lata 2013-2020 Strategia Ochrony Przyrody Plan Przestrzennego Zagospodarowania Województwa Śląskiego Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich
Subregion Północny Województwa Śląskiego	Strategia Rozwoju Subregionu Północnego Województwa Śląskiego i Regionalnych Inwestycji Terytorialnych

I. RYS HISTORYCZNY GMINY STARCZA

Gmina Starcza znajduje się w północnej części województwa śląskiego, w powiecie częstochowskim - przy jego południowej granicy. Graniczy z następującymi gminami: Poczesną, Kamienicą Polską, Konopiskami oraz Woźnikami. Gmina Starcza jako samodzielna jednostka samorządowa istnieje od 1992 roku i obszarowo wydzielona została z gminy Kamienica Polska.
W skład gminy wchodzi 5 sołectw: Starcza , Klepaczka, Łysiec, Rudnik Mały i Własna.

Starcza

Pierwsze wzmianki o wsi Starcza pochodzą z lat 60-tych XVII wieku, dokładniej z 1660 roku i z 1662 roku. Pod tą ostatnią datą osada została wymieniona jako Starca. W przeszłości wioskę określano na mapach i w starych księgach Starczami, Storcami, Storcą i pomyłkowo Zimną Wodą. Ta ostatnia nazwa była i jest mianem zachodniej części wsi. Początki Starczy sięgają II połowy XVI wieku i wiążą się z założoną nieopodal w 1563 r. kuźnicą Własną. Z działalnością owej kuźnicy żelaza należy łączyć powstanie nie tylko Starczy, ale również Własnej i Klepaczki. Omawiana wioska została lokowana na obszarze zarośli o określeniu Pniewno, wymienionych w dokumentach z 1270 roku i z 1341 roku oraz w miejscu nazwanym w przywileju Bolesława Wstydliwego z 1270 r.- „Borunowska Stza"(czytaj: Stca), czyli Boronowska Starcza. Najprawdopodobniej już w XIII wieku był tu pojedynczy dom osadniczy, tzw. źreb. Nazwa miejscowości wywodzi się od staropolskiego słowa „starczek" czyli pniaczek.
Teren dzisiejszej Starczy (również Rudnika Małego, Rudnika Wielkiego, a może i Własnej) aż po wiek XV należał do Śląska. Od XVI wieku obszar Starczy znajdował się już w granicach I Rzeczypospolitej, w powiecie lelowskim województwa krakowskiego.
Osada do 1793 roku była własnością królewską klucza Poczesna w starostwie olsztyńskim. Wieś pod względem administracji kościelnej podlegała utworzonej w 1606 roku parafii w Poczesnej, choć chłopi jeszcze w XVIII wieku korzystali z posług kościoła w Lubszy.
Sołectwo od początku powstania gmin w XIX wieku, aż do 1952 roku należało do gminy Rększowice. W latach 1952-1954 i 1973-1991 znalazło się w gminie Kamienica Polska. W okresie lat 1955 -1972 było siedzibą gromady, skupiającej sześć wsi: Starcza, Klepaczka, Łysiec, Rudnik Mały, Rudnik Wielki z Huciskiem i Własna. Od 1992 roku Starcza jest samodzielną gminą.
Pod względem wyznaniowym większość mieszkańców omawianej miejscowości w jej historii stanowili katolicy, chociaż żyli tu też wyznawcy judaizmu. Na początku XX wieku kilkanaście rodzin ze Starczy, Klepaczki i Własnej zostało zwolennikami religijnego ruchu mariawickiego, działającego do 1906 roku w łonie Kościoła rzymskokatolickiego. Z końcem tegoż roku mariawici, wyłączeni z Kościoła macierzystego, założyli własną organizację wyznaniową. Miejscowa parafia mariawicka w 1907 roku miała 130 wiernych. Mariawici pobudowali w latach 1907-1908 drewniany kościółek w Starczy i urządzili cmentarz grzebalny w Rudniku Małym. W 1913 roku cmentarz został podzielony na dwie części: rzymskokatolicką (5/6) i mariawicką (1/6). W okresie międzywojennym liczba mariawitów zmniejszyła się do około 100 osób.

W lipcu 1911 roku biskup włocławski, Stanisław Zdzitowiecki utworzył rzymskokatolicką parafię w Starczy, wydzielając ją z Poczesnej (dekret erekcyjny nie zachował się). W skład nowej parafii na początku wchodziły wsie: Klepaczka, Łysiec, Starcza i Własna. Później przyłączono z Koziegłów Rudnik Mały (1919 r.) i Rudnik Wielki (1922 r.) Jeszcze przed erygowaniem parafii, tj. w 1910 roku, katolicy wystawili okazałą plebanię (rozebrano ją w 1993 roku). W roku następnym postawili w Starczy drewnianą kaplicę, a w latach 1928 – 1934, gdy proboszczem był ks. Wacław Kucharski, na miejscu wspomnianej kaplicy, wybudowali w stylu neobarokowym kościół z cegły i kamienia piaskowca. Obiekt sakralny został konsekrowany przez częstochowskiego biskupa Teodora Kubinę 29 września 1935 roku.

Istniejąca od 1 stycznia 1955 roku gromada Starcza, na koniec 1970 roku liczyła 3079 mieszkańców i zajmowała 3755 hektarów powierzchni. Posiadała biuro gromadzkiej rady narodowej, ośrodek zdrowia, 2 szkoły 8-klasowe o 18 izbach, przedszkole z 45 miejscami, 4 świetlice wiejskie, 3 biblioteki, salę do wyświetlania filmów o 100 miejscach, agronomówkę oraz punkt skupu mleka i płodów rolnych. Na terenie gromady działały 4 kółka rolnicze, 4 koła gospodyń wiejskich, 4 ochotnicze straże pożarne i 6 spółek wodno-melioracyjnych. W okresie istnienia gromady do 1959 roku zelektryfikowano Starczę, oprócz kilku zagród w Kolonii Starczańskiej (tzw. Łazów albo Górali), do których doprowadzono prąd w 1964 roku. Urządzono ośrodek zdrowia w budynku prywatnym, wykonano przez wieś drogę bitą, później asfaltową, otwarto bibliotekę publiczną (1960 r.). W latach 1965-1966 wybudowano nową szkołę podstawową tzw. tysiąclatkę, którą oddano do użytku w lutym 1967 roku.

W ostatnim dziesięcioleciu XX wieku wioska wzbogaciła się o sieć wodociągową (1994r.) i telekomunikacyjną (1996 r.), własne ujęcie wody pitnej (1995r.) i stację jej uzdatniania (1997r.), nowy budynek przedszkola (1998 r.) oraz bank spółdzielczy (1999r.).

W pierwszą dekadę XXI wieku Starcza weszła wielkimi inwestycjami, na skalę niespotykaną w historii miejscowości. W latach 2001-2002 wybudowana została gminna oczyszczalnia ścieków wraz z siecią kanalizacji sanitarnej. W okresie 2005-2006 za budynkiem przedszkola wykonano boisko do koszykówki i siatkówki z parkingiem i częścią rekreacyjną, a w latach 2006-2008 wystawiono pełnowymiarową salę sportową przy szkole podstawowej. W 2007 roku termomodernizacją objęto budynek Urzędu Gminy i dom nauczyciela. W 2009 roku został wyremontowany i rozbudowany ośrodek zdrowia. Z kolei w latach 2009-2010 wybudowano budynek zaplecza boiska sportowego. W omawianym czasie dokonano też przebudowy dróg wraz z budową ciągów pieszo-rowerowych wzdłuż głównych ulic Starczy.

Obecnie, sołectwo stanowi centrum usługowo-handlowe, kulturalne, oświatowe, religijne i rekreacyjno-sportowe dla całej gminy Starcza i dla Rudnika Wielkiego z gminy Kamienica Polska. Znajdują się tu: Urząd Gminy, Urząd Stanu Cywilnego, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Ośrodek Zdrowia, punkt apteczny, filia Urzędu Pocztowego w Kamienicy Polskiej, filia Banku Spółdzielczego w Myszkowie, Szkoła Podstawowa im. Józefa Lompy, Gimnazjum im. Adama Mickiewicza, Gminne Przedszkole, biblioteka, świetlica środowiskowa dla dzieci i młodzieży, dwa kościoły (kościół parafii katolickiej pod wezwaniem NMP Częstochowskiej i kościół parafii starokatolickiej mariawitów p/w. Matki Bożej Nieustającej Pomocy), remiza strażacka z salą przyjęć okolicznościowych, hala sportowa, boisko do piłki nożnej, dwa boiska do koszykówki i siatkówki oraz trzy miejsca rekreacyjno-wypoczynkowe i place zabaw, kilka zakładów produkcyjnych (m.in. wyrób lamp oświetleniowych, produkcja kory i ziemi ogrodniczej) i sklepów różnej branży, a także gminne targowisko.

Klepaczka

Klepaczka po raz pierwszy została wymieniona w lustracji województwa krakowskiego z lat 1659-1664, choć jej początki sięgają zapewne I połowy XVII wieku. Osadzono ją bowiem na gruntach kuźnicy i folwarku Własna, najpóźniej w 1630 roku – dacie upadku wytwórni żelaza. Powstała w bliskości lasku Klepaczka, od którego wzięła swe miano. Sama nazwa klepaczka oznacza miejsce, gdzie kuto, czyli klepano żelazo, a dokładniej pisząc – to warsztat kuźniczy, w którym kęsy (kawałki) żelaza przekuwano na sztaby lub szyny (półprodukty), bądź z tych sztab i szyn wyklepywano gotowe wyroby. W czasach działania kuźnicy Własna, najpóźniej w 1581 roku, istniał taki zakład wytapiania i przekuwania (lub tylko przekuwania) żelaza na terenie Klepaczki, przy lasku i stawie, wymienionymi w lustracji dóbr królewskich z 1789 roku. Potwierdzeniem tego jest źródło, w którym założyciel kuźnicy we Własnej, Andrzej Swanek (Czwaniek), niedługo po uporządkowaniu sadzawki i wybudowaniu przy niej wytwórni żelaza, uzyskał przywilej na utworzenie kilku dalszych mniejszych warsztatów pomocnych wzmiankowanej większej kuźnicy w wytapianiu i przekuwaniu żelaza.

Osada była własnością królewską wchodzącą w obręb folwarku Klepaczka w kluczu poczeszyńskim (starostwo olsztyńskie, powiat lelowski). Wieś od początku istnienia należała do parafii w Poczesnej, a od 1911 roku do parafii w Starczy.

Drogę o nawierzchni asfaltowej wybudowano przez wieś dopiero w 1982 roku. W latach 90-tych XX wieku sołectwo zyskało wodociąg (1994r.) i zostało stelefonizowane (1996r.). W 2004 roku skanalizowano ulicę Zachodnią we wsi, a rok później wybudowano wodociąg i kanalizację sanitarną z przepompownią ścieków dla przysiółka Łazy, czyli ulicy Topolowej. W 2006 roku została ulepszona nawierzchnia ul. Topolowej, a w 2009 roku przebudowana ul. Zachodnia.

Klepaczka jest najmniejszym sołectwem w gminie Starcza, zajmuje 125 hektarów obszaru i liczy 173 mieszkańców (stan na 31.12.2013r.). Działa w niej jedna placówka handlowa (kiosk ogólnospożywczy), kilka drobnych firm usługowych (m.in. zakład stolarski). Posiada miejsce rekreacyjne (od 2008 r.), plac zabaw (od 2012r.) i przystanek autobusowy. Na przystanku zatrzymują się autobusy jadące do Bytomia, Częstochowy, Łyśca, Kamienicy, Poraja, Starczy i Tarnowskich Gór.

Łysiec

Jak powstanie Klepaczki, Starczy i Własnej łączy się z kuźnicą Własną, tak geneza wsi Łysiec związana jest z kuźnicą Osiny. Ta „fabryka" żelaza, zwana też kuźnicą Hybakowską, została założona w końcu XV wieku. W 1498 roku Jan Olbracht król Polski potwierdził braciom Maciejowi i Grzegorzowi Hybakom (Hibakom) - kuźnikom z Osin dawny dokument na tę kuźnicę i nadał im wolność karczunku lasów starostwa olsztyńskiego, młyn do przemiału ziarna oraz zobowiązał do daniny na rzecz zamku w Olsztynie.

Najstarsze źródła nie wymieniały osobno wsi Łysiec, lecz obszar Osin i Łyśca określały jako dobra Osiny. Dopiero przywilej z 1633 roku Władysława IV Wazy dla Krzysztofa Korycińskiego z Pilicy (Pilcy) wymienia wioskę Łysiec. W akcie tym król Polski zezwolił staroście wojnickiemu na przekazanie (cesję) synowi Janowi Stanisławowi Korycińskiemu kuźnicy Osiny z drutarnią i blacharnią oraz wsi Łysiec.

Wioska powstała jednak wcześniej. Właściciele największego zakładu hutniczego w starostwie olsztyńskim, jakim była kuźnica Osińska, w przeciągu XVI wieku osadzili chłopów na gruntach częściowo już wykarczowanych lasów, u podnóża góry Łysiec. Posiadacze kuźnicy Hybakowskiej, tj. rodziny Błeszyńskich, Gosławskich i Korycińskich, żyjący w XVI i XVII wieku, byli zarazem posesorami (właścicielami) Osin i Łyśca.

Nazwa omawianej osady wywodzi się od góry Łysiec, zwanej również Górą Łysiecką (331 m npm.), na zboczu której lokowana została najstarsza część wsi. W starych dokumentach miejscowość nazywano też Łyszec, Łyziec, Lysiec, Lisiec i Lisice.

W ostatniej dekadzie XX wieku, już w czasie istnienia gminy Starcza, omawiana miejscowość zyskała wodociąg (1992r.) i drogę asfaltową do Własnej (lata 1997 – 1998). W następnym okresie w wiosce wybudowano kanalizację sanitarną (2003r.), urządzono drogę dojazdową do Góry Łysieckiej (2005r.), wykonano boisko do piłki nożnej z zapleczem rekreacyjnym na górze Łysiec (2006r.), wyremontowano świetlicę wiejską (2009r.), przebudowano drogę powiatową (ul. Częstochowską) i wybudowano chodnik (2010r.), rozbudowano wodociąg na osiedlu (lata 2010 – 2012), przebudowano drogę Łysiec – Własna (2012r.) oraz wykonano plac zabaw (2012r.).

Wioska, która do niedawna była typową ulicówką z jedną ulicą, obecnie się rozrasta. Zabudowują się tereny przy nowych ulicach. Powstaje osiedle domów jednorodzinnych w południowej części wsi na tzw. Pańskim. Odradza się też przysiółek Łysieckie Komorniki.

W wiosce znajdują się: remiza strażacka, dwa sklepy ogólnospożywcze, kilka zakładów usługowych, boisko sportowe, miejsce rekreacyjno-wypoczynkowe, plac zabaw oraz pięć przystanków komunikacji zbiorowej. Autobusami można dojechać do Bytomia, Częstochowy, Kamienicy, Poraja, Starczy i Tarnowskich Gór. Od listopada 2006 roku kursuje też wahadłowo prywatna linia busowa na trasie Tarnowskie Góry – Woźniki – Starcza – Częstochowa.

Rudnik Mały

Dzieje Rudnika Małego łączą się z przeszłością Rudnika Wielkiego. Obie wioski należały bowiem do tych samych jednostek administracyjnych. Dopiero 1992 rok rozdzielił je pomiędzy dwie gminy – Kamienicę Polską i Starczę. Rudnik Wielki pozostał przy Kamienicy.

Rudnik pojawił się w dokumentach na początku XVII wieku, a w drugiej połowie tegoż wieku podzielił się na Mały i Wielki. Nazwa osady pochodzi od znajdujących się tu w dawnych czasach złóż rudy żelaza (rud darniowych) i ludzi – rudników (górników), zajmujących się wytopem metalu z rudy lub tylko dostarczających kopany surowiec do pobliskich kuźnic.

Geneza nazwy Rudnika (Rudników) jako osady służebnej sugeruje, że wioska istniała znacznie wcześniej. W 1401 roku jedno ze źródeł odnotowało o funkcjonowaniu młyna w Rudniku Wielkim, wspólnego dla obu wsi (Rudnika Małego i Wielkiego) – „Villam Paruam Rudnyky cum molendino in Magno Rudnyky". Rudnik prawdopodobnie więc istniał już w XV wieku. Najstarszą częścią osadniczą były trzy chałupy kmiece nad Odrzywołem. Jedna z głównych dróg, wzmiankowana w 1443 roku jako „strata publica" ciągnęła się wzdłuż zachodniej granicy ziemi siewierskiej aż do Rudnika.

Według dokumentów Rudnik lokowany był w I połowie XVII wieku. Pierwsza szkoła początkowa została założona w 1870 roku w Rudniku Wielkim.

W latach pięćdziesiątych XX wieku zelektryfikowano wioskę, zlokalizowano bazę magazynowo-transportową kółek rolniczych i zlewnię mleka oraz wystawiono drewnianą remizę strażacką. W kolejnym okresie dobudowano do strażnicy murowany garaż i świetlicę, a w latach 80-tych rozebrano drewnianą część obiektu i postawiono murowaną.

W Rudniku Małym przy granicy z miejscowością Pakuły (gmina Woźniki) zachowała się kapliczka domkowa z figurką św. Jana Nepomucena z 1711 roku. Ten czeski święty był patronem spowiedzi i ochrony przed powodzią. Świątek stoi w sygnaturce zamykanej oszklonymi drzwiczkami. Tradycja głosi, że barokowa figurka była wyrzeźbiona z drewna hebanowego, przywiezionego z dalekich Indii. Rzeźbę zapewne wykonał nieznany miejscowy artysta ludowy. Kapliczka została zbudowana z polnego kamienia zlepionego piaskiem i gliną.

W ciągu ostatnich dwudziestu lat w miejscowości wybudowano wodociąg (1994r.) i kanalizację sanitarną (2000r.), położono nakładki bitumiczne na ulicach: Spokojnej (2004r.), Łąkowej (2006r.), Granicznej (2009r.) i Sosnowej (2010r.). Założono oświetlenie uliczne na odcinku od skrzyżowania do remizy (2005r.), od skrzyżowania do przedszkola w Starczy – ul. Targowa (2009r.) i ulicy Granicznej (2009r.) oraz urządzono świetlicę wiejską (2009r.).

W sołectwie znajdują się: remiza strażacka z pomieszczeniami siłowni i świetlicy wiejskiej, boisko sportowe do piłki nożnej (wykonane w 2012 r.), miejsce rekreacji, plac zabaw (oddany do użytku w 2013 roku), gminna oczyszczalnia ścieków, cmentarz grzebalny, zakład przetwórstwa ryb, dwa sklepy ogólnospożywcze i kilka zakładów usługowych. W wiosce jest usytuowanych pięć przystanków PKS, z których można dojechać do Częstochowy, Starczy i Tarnowskich Gór.

Własna

Miejscowość Własna zalicza się do najstarszych w gminie Starcza. Możliwe, że początki osadnictwa na terenie omawianej wsi sięgają XV wieku. W 1439 roku została odnotowana działalność kuźnicy Jurga (Jurgowskiej), będącej własnością rodziny Koziegłowskich. Pod koniec XV wieku (1497 r.) pracował w niej kuźnik Andrzej Brusiek (Brusyek). Położenia tej kuźnicy źródła dokładnie nie określają, lecz najprawdopodobniej znajdowała się ona w tym miejscu, gdzie w następnym wieku funkcjonowała kuźnica Własna. Tak więc osada na pewno istniała już w II połowie XVI wieku. Wtedy to jedno ze źródeł poinformowało o założeniu kuźnicy Własna przez Andrzeja Swanka w 1563 roku. Dokument ten podał, że: „Andreas Czwaniek, który założył wytwórnię żelaza nad rzeką Camienica w miejscu nazwanym „Wlosna", otrzymał różne przywileje i prawo szukania metalu".

Po raz pierwszy Własna jako wioska została wzmiankowana w 1619 roku wśród miejscowości należących do parafii Koziegłowy. Nazwa osady pochodzi od lasu Wlostna (mylnie zapisanego jako Wlostwa), wymienionego w dokumencie króla Kazimierza Wielkiego z 1341 roku. Dawniej Własną źródła określały też Kuźnicą Własną, Kuźnicą Swankowską, Włoszną i Włosną.

W czasach PRL-u do 1959 roku wioskę zelektryfikowano, wybudowano przez wieś drogę bitą, a w 1980 roku położono na tej drodze pierwszą nawierzchnię asfaltową.

W latach 90-tych XX wieku do wsi doprowadzono gazociąg (1993r.), wodociąg (1994r.) oraz sieć telekomunikacyjną (1996 r.). W ostatnim dziesięcioleciu wybudowano kanalizację sanitarną z dwiema przepompowniami ścieków (2002 r.) , wykonano 30 - arowy zbiornik wodny (2003 r.) i urządzono miejsce rekreacyjne (2005r.). W 2011 roku dokonano przebudowy ulicy Nadrzecznej wraz z budową chodnika, z kolei w 2012 roku postawiono budynek świetlicy wiejskiej, w 2013 r. urządzono plac zabaw dla dzieci, a w 2014 roku zagospodarowano centrum wsi poprzez wykonanie parkingu, chodnika i oświetlenia ulicy Stawowej (w rejonie świetlicy wiejskiej).

Własna jest jedyną wsią w gminie zaopatrzoną we wszystkie podstawowe media (wodociąg, kanalizacja sanitarna, gazociąg, sieć telefonii stacjonarnej i komórkowej).

Sołectwo połączone zostało drogami o nawierzchni bitumicznej nie tylko ze Starczą i Zawadą, ale również z Łyścem i Rudnikiem Wielkim. W wiosce znajdują się świetlica wiejska, miejsce rekreacyjne, sklep, kwiaciarnia i kilka zakładów produkcyjno – usługowych (m.in. wyrób mebli, mechanika pojazdowa, zakład fotograficzny, transport towarów) oraz przystanek PKS. Na gruntach Własnej ulokowane są – należące do Starczy – ośrodek zdrowia, remiza strażacka i Urząd Gminy.

II. DIAGNOZA STRATEGICZNA - POTENCJAŁ, POZYCJA I PROBLEMY GMINY

2.1. POŁOŻENIE I POTENCJAŁ OBSZARU

Gmina Starcza jest gminą wiejską położoną w północnej części województwa śląskiego, w powiecie częstochowskim - przy jego południowej granicy. Oddalona jest o 60 km od Katowic – stolicy województwa i 15 km od Częstochowy – siedziby powiatu.

Rysunek 4. Lokalizacja gminy Starcza na tle mapy Polski

Źródło: opracowanie własne, www.gminy.pl

Rysunek 5. Lokalizacja gminy Starcza w województwie śląskim

Źródło: www.slaskie.pl

Na terenie regionu krzyżują się dwa z dziesięciu transeuropejskich szlaków komunikacyjnych: korytarz III (Berlin - Wrocław - Katowice – Kraków - Lwów) i korytarz VI (Gdańsk - Katowice - Żylina), a także autostrady A1 i A4. Potok ruchu samochodowego w stolicy województwa szacuje się na ok. 150 tys. pojazdów na dobę.

Gmina położona jest w subregionie północnym województwa śląskiego, który leży na styku czterech województw i konurbacji śląskiej – w centrum największego rynku zbytu w Europie Środkowo-Wschodniej. W promieniu 120 km zamieszkuje blisko 10 milionów ludzi. Miasto Częstochowa jest stolicą i największym ośrodkiem przemysłowym północnej części województwa śląskiego - regionu o najlepszej dostępności i najlepiej rozwiniętej infrastrukturze transportowej w Polsce, generującego 13 % polskiego Produktu Krajowego Brutto (PKB) i od lat przewodzącego krajowej stawce obszarów o największej atrakcyjności inwestycyjnej.

Rysunek 6. Lokalizacja gminy Starcza w subregionie północnym województwa śląskiego

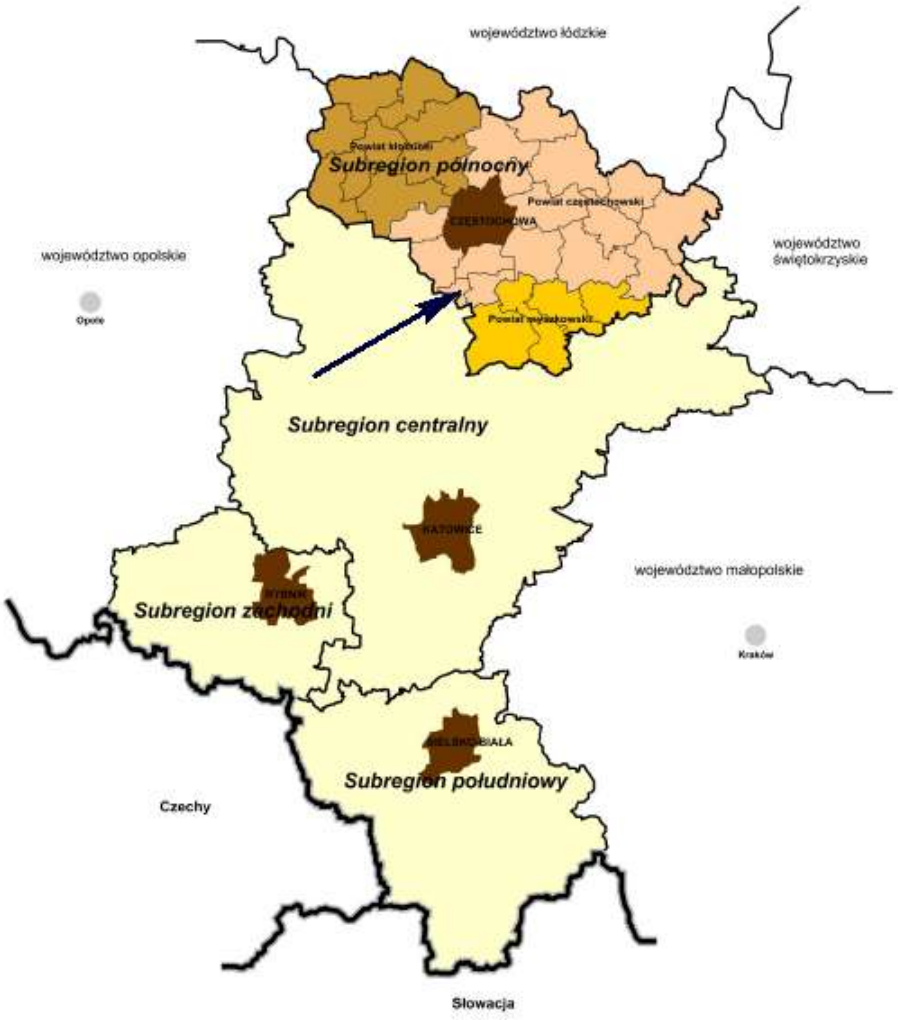

Źródło: opracowanie własne, www.slaskie.pl

Ze względu na potencjał ludnościowy, gospodarczy, naukowy i kulturalny Częstochowa pełni funkcję metropolitalną dla subregionu, zamieszkałego przez blisko 600 tysięcy mieszkańców. Ścisła współpraca między miastami i gminami regionu pozwala na realizację wielu przedsięwzięć i inwestycji o charakterze ponadlokalnym, a jednocześnie podnosi atrakcyjność gospodarczą całego obszaru. System osadniczy subregionu częstochowskiego składa się z 586 miejscowości, w tym 8 miast, w których mieszka 59,6 % ludności.

Wyższe uczelnie o bardzo zróżnicowanym profilu kształcenia, zlokalizowane w Częstochowie, zapewniają podaż doskonale wykształconej, dostosowanej do wymogów współczesnej gospodarki kadry, w tym kilkutysięczną rzeszę inżynierów, specjalistów od marketingu, turystyki i hotelarstwa oraz innych poszukiwanych na rynku specjalności. Absolwenci wyższych uczelni stanowią niezwykle cenną rezerwę profesjonalnej kadry dla potencjalnych inwestorów. Na wyższych uczelniach studiuje 25 tysięcy studentów, w tym prawie 17 tysięcy na studiach dziennych:

- Politechnika Częstochowska,
- Akademia im. Jana Długosza,
- Akademia Polonijna,
- Wyższa Szkoła Zarządzania,
- Wyższa Szkoła Hotelarstwa i Turystyki,
- Wyższa Szkoła Lingwistyczna,
- Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych.

W skład administracyjny gminy Starcza wchodzi 5 sołectw: Starcza, Klepaczka, Łysiec, Rudnik Mały, Własna.

Gmina graniczy z następującymi gminami powiatu częstochowskiego:

- gminą Poczesna od północy,
- gminą Konopiska od zachodu,
- gminą Kamienica Polska od wschodu,
- miastem i gminą Woźniki od południa (powiat lubliniecki).

Głównymi rzekami przepływającymi przez Starczę są: Kamieniczka i jej lewy dopływ Zimna Woda. Pod względem hydrograficznym Starcza położona jest w zlewni rzeki Warty (prawego dopływu Odry), w dorzeczach jej dopływów Kamieniczki i Stradomki.

Funkcjonująca oczyszczalnia ścieków wraz z kanalizacją sanitarną oraz sieć wodociągowa obejmująca wszystkie miejscowości gminy jest dodatkowym atutem Starczy.

Położenie między szlakami komunikacyjnymi: drogą wojewódzką nr 908, drogą krajową - trasą DK-1 i planowaną autostradą A1 stwarza dogodne warunki dla rozwoju przedsiębiorczości.

Droga krajowa nr 1 – droga o długości 438 km łącząca północ Polski (Gdańsk) z południem (Cieszyn). Jest jedną z głównych tras w Polsce o przebiegu południkowym. Stanowi polską część międzynarodowego szlaku komunikacyjnego E75 Helsinki – Gdańsk – Łódź – Katowice – Budapeszt – Ateny. Biegnie przez województwa: pomorskie, kujawsko-pomorskie, łódzkie i śląskie. Na północy rozpoczyna się w miejscowości Rusocin na węźle z drogą ekspresową S6, a kończy na granicy z Czechami w Cieszynie.

Autostrada A1 – polska autostrada w ciągu międzynarodowej trasy E75, leżąca w VI transeuropejskim korytarzu transportowym, zwana jest Autostradą Bursztynową. A1 jest jedyną polską autostradą o przebiegu południkowym. Obecnie łączy Trójmiasto z Grudziądzem i Toruniem, oraz Pyrzowice ze Świerklanami. Docelowo przebiegać ma z Trójmiasta przez Toruń, Łódź, Częstochowę, Pyrzowice, Gliwice, Świerklany do granicy polsko-czeskiej w Gorzyczkach.

Rysunek 7. Lokalizacja gminy Starcza w powiecie częstochowskim

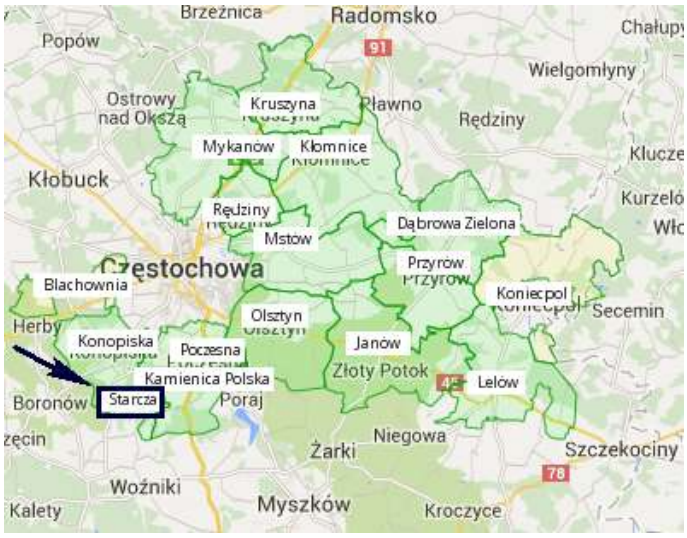

Źródło: opracowanie własne, www.zpp.pl

Rysunek 8. Obszar gminy Starcza

Źródło: www.gmina-starcza.pl

2.2. WYMIAR ŚRODOWISKOWY I PRZESTRZENNY

STRUKTURA GRUNTÓW

Według danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii (za 2013 rok) całkowita powierzchnia gminy wynosi 2009 ha, z czego przeważają użytki rolne - 83,4% ogółu obszaru, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione zajmują: 11,6% ogółu obszaru. Grunty zabudowane i zurbanizowane stanowią 4,4% powierzchni gminy. Najmniejszą część powierzchni gminy stanowią: grunty pod wodami oraz nieużytki, łącznie 0,6% obszaru.

Tabela 1. Powierzchnia geodezyjna gminy Starcza według kierunków wykorzystania w 2013 roku w ha

Wyszczególnienie	W ha	W %
ogółem, w tym:	**2009**	**100,0%**
użytki rolne razem	**1676**	**83,4%**
użytki rolne - grunty orne	1188	59,1%
użytki rolne - sady	3	0,1%
użytki rolne - łąki trwałe	265	13,2%
użytki rolne - pastwiska trwałe	148	7,4%
użytki rolne - grunty rolne zabudowane	66	3,3%
użytki rolne - grunty pod rowami	6	0,3%
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem	**233**	**11,6%**
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - lasy	224	11,1%
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - grunty zadrzewione i zakrzewione	9	0,5%
grunty pod wodami razem	**6**	**0,3%**
grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	6	0,3%
grunty zabudowane i zurbanizowane razem	**88**	**4,4%**
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny mieszkaniowe	32	1,6%
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny przemysłowe	2	0,1%
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny inne zabudowane	7	0,4%
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny zurbanizowane niezabudowane	2	0,1%
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny rekreacji i wypoczynku	1	0,0%
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - drogi	44	2,2%
nieużytki	**6**	**0,3%**

Źródło: GUGIK, GUS

Rysunek 9. Struktura powierzchni geodezyjnej gminy Starcza według kierunków wykorzystania w 2013 roku w %

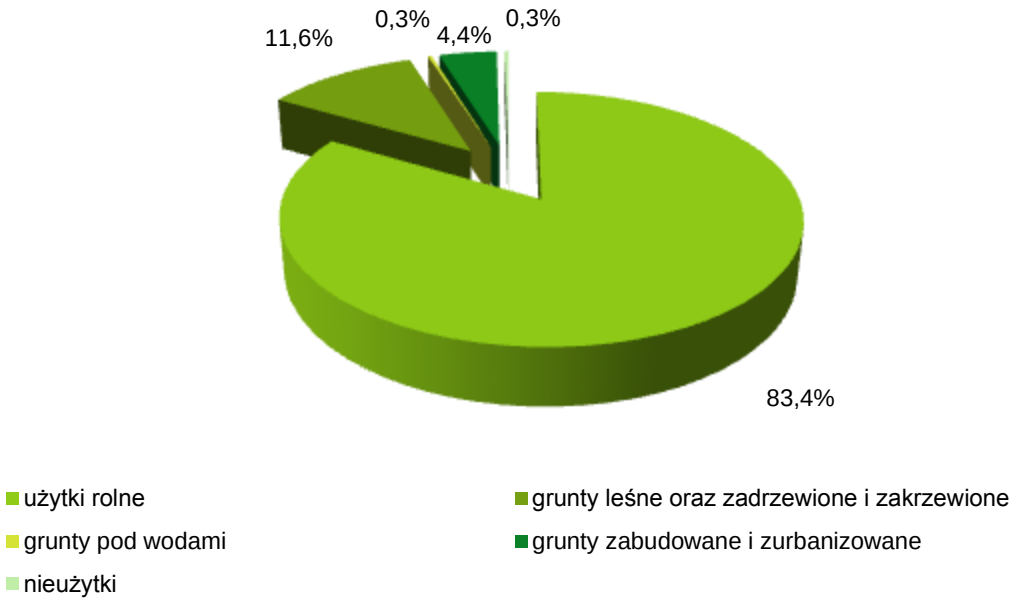

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUGIK, GUS

ZASOBY ŚRODOWISKA NATURALNEGO ORAZ ZAGROŻENIA

Obszar gminy Starcza należy do zlewni rzeki Warty. Główne rzeki przepływające przez teren gminy to: Kamieniczka, Zimna Woda i Czarnoleśna.

Rzeka Kamieniczka ze źródłami w okolicach Okrąglika w gminie Woźniki (powiat lubliniecki) stanowi lewy dopływ Warty, do której wpada w rejonie Osin. Kamieniczka na terenie gminy płynie w płytkiej dolinie (szerokość tarasu zalewowego 200 – 300 m), najpierw z zachodu na północny wschód, a od terenu Starczy zmienia kierunek nurtu na wschodni. Rzeka w granicach gminy jest uregulowana. Ogólna jej długość wynosi 14 km, z czego długość odcinka w gminie równa się 4,9 km (w większości jest to odcinek graniczny).

Rzeka Zimna Woda, lewy dopływ Kamieniczki, wypływa na zachód od Starczy, również w okolicy Okrąglika, a wpada do Kamieniczki przy zetknięciu się gruntów Starczy z polami Rudnika Małego. Rzeka ta płynie na południe od zabudowań Starczy w kierunku wschodnim w płaskiej dolinie. Jest uregulowana. Średnia głębokość rzeki wynosi 0,5 m, a średnia jej szerokość wynosi 1,5 m.

Rzeka Czarnoleśna, prawy dopływ Kamieniczki ma źródła w Czarnym Lesie (gmina Woźniki), płynie z południa na północ.

Żadna z rzek na obszarze gminy Starcza nie jest monitorowana. Największa rzeka w gminie, Kamieniczka jest badana przy ujściu do Warty na terenie gminy Kamienica Polska. Posiada tam III klasę czystości. Potok Zimna Woda i ciek „Klepaczka" nie są praktycznie narażone na zanieczyszczenia, gdyż wypływają w lasach i płyną aż do ujścia na terenie gminy. Na ich dobrą czystość ma niewątpliwie wpływ uporządkowana gospodarka ściekowa w Łyścu i Starczy oraz coraz rzadsze stosowanie nawozów sztucznych w uprawach rolniczych. Rzeki Kamieniczka i Czarnoleśna

narażone są na zanieczyszczenia, szczególnie na ścieki z szamb, z powodu braku kanalizacji sanitarnej w miejscowościach gminy Woźniki, przez które te rzeki przepływają.
W gminie brak jest naturalnych wód stojących. Występują jedynie niewielkie oczka wodne w postaci podtopionych bezodpływowych, zarastających niecek. W kilku miejscach znajdują się stawiki rybne o powierzchni wody nie większej niż 10 arów. Osobno należy jednak wymienić 30 – arowy staw rybny we Własnej, którym opiekuje się Gminne Koło Wędkarskie w Starczy.
Wody podziemne w obrębie gminy Starcza tworzą trzy piętra wodonośne:
• czwartorzędowe - stały poziom wodonośny związany jest z doliną Kamieniczki, której przebieg pokrywa się z płytką doliną kopalną rozwiniętą między progami strukturalnymi;
• jurajskie - wody piętra dolnej jury są dobrej jakości, odpowiadają normom dla wód pitnych, za wyjątkiem podwyższonej koncentracji jonów żelaza;
• triasowe - dzieli się je na trzy piętra wodonośne: triasu górnego, triasu środkowego i triasu dolnego. Dwa ostatnie poziomy, z uwagi na kontakty hydrauliczne łączy się w jeden zbiornik podziemny. Trias górny związany jest z przerostami wapieni Woźnickich, zalegających w górnych częściach kompleksu ilastego. Niewielkie miąższości i nikłe zasobności powodują małe ich wykorzystanie. Wody piętra triasu środkowego i dolnego posiadają duże walory smakowe oraz dobrą jakość pod względem składu fizyko – chemicznego i bakteriologicznego.

Gmina Starcza położona jest w województwie śląskim, które w dalszym ciągu zajmuje jedno z pierwszych miejsc w kraju pod względem emisji zanieczyszczeń pyłowo – gazowych do atmosfery.
Zanieczyszczenie powietrza na jej obszarze jest w pierwszym rzędzie wynikiem emisji zanieczyszczeń pyłowo – gazowych pochodzenia lokalnego oraz tranzytowego. Do źródeł lokalnych należy zaliczyć przede wszystkim tzw. „niską emisję" - paleniska indywidualnych gospodarstw domowych i kotłowni zakładowych oraz pojazdów samochodowych. Cały obszar gminy pozostaje w zasięgu „kwaśnych deszczy", co związane jest z emisjami kwasotwórczych związków azotu i siarki z przyległych terenów uprzemysłowionych. Dla ochrony atmosfery niezmiernie ważne jest ograniczenie emisji zanieczyszczeń, które powstają w wyniku spalania paliw energetycznych złej jakości, szczególnie węgla. W trakcie spalania emituje się do atmosfery duże ilości różnego rodzaju pyłów, tlenku węgla, dwutlenku siarki, tlenki azotu, węglowodory aromatyczne i inne związki chemiczne.
Większość instytucji z obszaru gminy wykorzystuje do ogrzewania jako paliwo węgiel, a więc paliwo wysokoemisyjne.
W znaczny sposób zanieczyszczenia emitują do powietrza atmosferycznego również budynki użyteczności publicznej, zakłady produkcyjne, handlowe i usługowe oraz indywidualne gospodarstwa domowe - chociaż wśród nich też można zaobserwować już poprawę. Ze względów ekonomicznych stare zużyte piece wysokoemisyjne zamieniane są sukcesywnie na kotły niskoemisyjne spalające eko – groszek węglowy, rzadziej gaz. Koniecznością staje się również termomodernizacja budynków w celu zmniejszenia zapotrzebowanie na ciepło, a w konsekwencji ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery.

Istotnym czynnikiem mającym wpływ na degradację środowiska, oraz źródłem uciążliwości dla znacznej części mieszkańców (a nawet ich zdrowia) jest hałas. Do głównych źródeł uciążliwości akustycznej dla środowiska należą między innymi:

- ruch drogowy i kolejowy,
- działalność przemysłowa,
- usytuowanie w zabudowie mieszkaniowej różnego rodzaju zakłady rzemieślnicze i handlowe.

Jednak najbardziej uciążliwym źródłem zakłóceń klimatu akustycznego jest hałas komunikacyjny. Systematyczny wzrost liczby pojazdów zarówno osobowych, a zwłaszcza ciężarowych oraz związany z tym wzmożony ruch, powoduje ciągły wzrost poziomu hałasu, a jego dominującym źródłem szczególnie w porze nocnej są pojazdy ciężarowe, oraz osobowe rozwijające prędkości powyżej 90 km/h. Jest to najbardziej uciążliwe dla osób zamieszkałych w pobliżu dróg o wysokim natężeniu ruchu pojazdów.

Mimo znacznego natężenia ruchu drogowego, szczególnie na drogach wojewódzkich i powiatowych na terenie gminy nie występują zagrożenia wynikające z nadmiernego hałasu. Nie występują też takie zagrożenia wynikające z działalności przemysłowej, rzemieślniczej, handlowej, czy innego rodzaju.

Zaobserwowano tylko chwilowe przekroczenia poziomu dopuszczalnego hałasu wynikające z natężenia ruchu drogowego.

OBSZARY CENNE PRZYRODNICZO

Częściowo na terenie gminy zlokalizowany jest Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą" – utworzony 1 stycznia 1999 roku. Park ten obejmuje swym zasięgiem kompleks lasów położonych w górnej zlewni rzeki Liswarty - zajmujący łączną powierzchnię 50.746 ha, z czego: powierzchnia parku wynosi 38.701 ha, a obszaru chronionego (stanowiącego otulinę parku): 12.045 ha. Obszar Parku charakteryzuje się dużą różnorodnością i atrakcyjnością botaniczną.

Na obszarze gminy, Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą" zajmuje obszar 70 hektarów i rozlokowany jest w zachodniej części Starczy. Znajdują się tutaj dwa torfowiska wysokie, powstałe w wyniku zarastających bezodpływowych oczek wodnych. Występuje tu roślinność wyspecjalizowana, nie spotykana w innych zbiorowiskach. Rosną m.in. rosiczka okrągłolistna, modrzewnica zwyczajna, żurawina błotna i wełnianka. Torfowiska te są również ważnym miejscem rozrodczym płazów. Stąd proponuje się objęcie ich ochroną w formie użytków ekologicznych.

Rysunek 10. Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą” na obszarze gminy Starcza

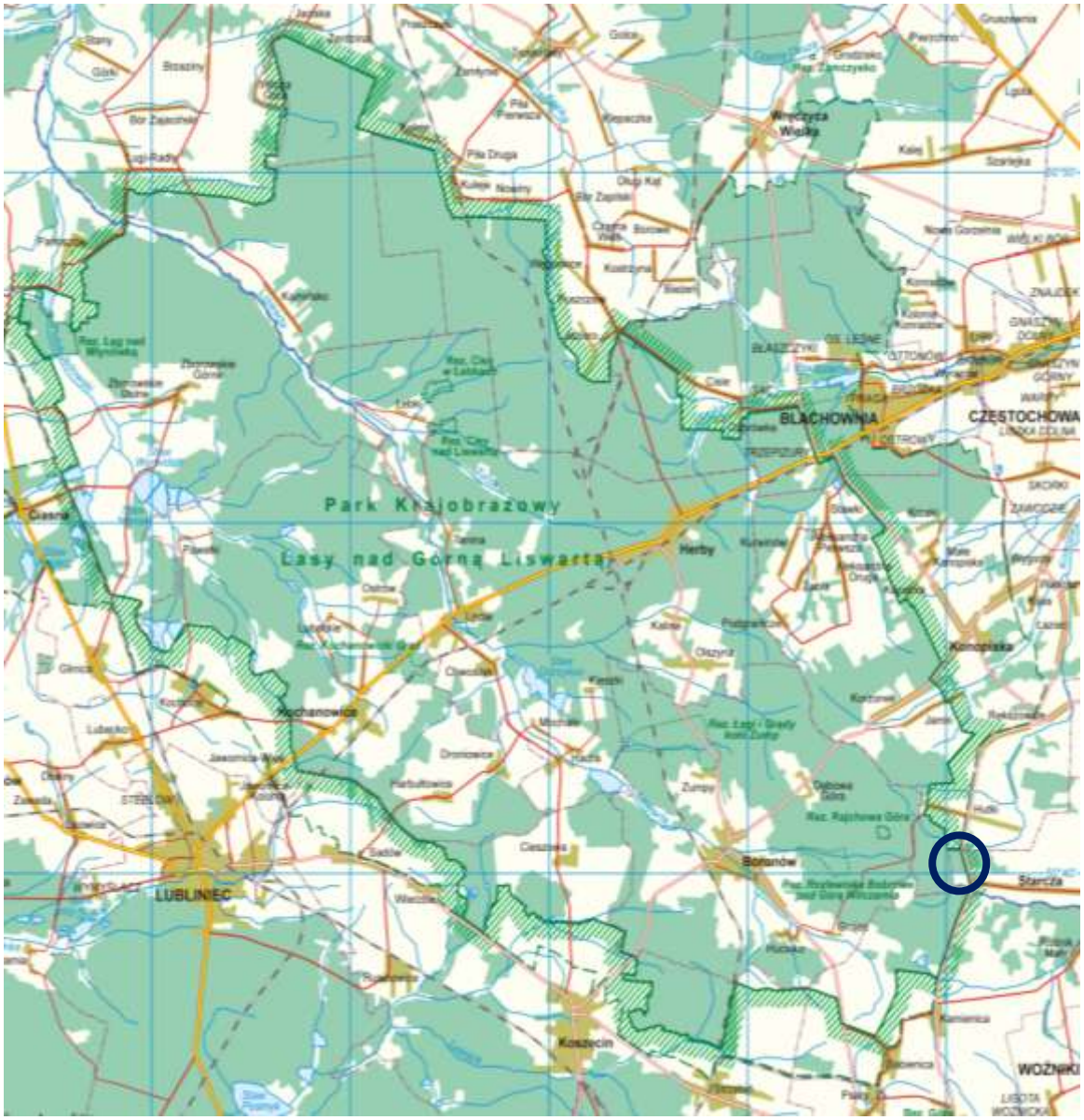

Źródło: www.wikipedia.org

POTENCJAŁ TURYSTYCZNY I REKREACYJNY GMINY I OTOCZENIA

Położenie gminy wśród lasów i terenów bogatych przyrodniczo tworzy dogodny klimat do utrwalania i rozwoju funkcji turystycznych oraz rekreacyjnych. Warunkiem rozwoju jest jednak stałe powiększanie i modernizowanie dostępnej infrastruktury.

Okolice Starczy to tereny rekreacyjne z czystym powietrzem i źródłami wody. Lasy i zarośla są pełne grzybów i jagód, bażantów, dzików, saren i jeleni. Zachwycają malownicze doliny rzeki Kamieniczki i Zimnej Wody, porośnięte częściowo lasem olsowym. Występujące tu lasy, zadrzewienia i torfowiska niewątpliwie jeszcze bardziej uatrakcyjniają przyrodniczo teren. Krajobraz w północnej i zachodniej części gminy urozmaicają pagórki i wzgórza. Najwyższym wzniesieniem i dobrym punktem widokowym

jest Góra Łysiec (331 m n.p.m.). Stąd można podziwiać Jurę Krakowsko-Częstochowską i Próg Woźnicki, a zimą zjeżdżać na nartach i sankach.

Na terenie gminy istnieją dwie krajoznawcze trasy rowerowe o łącznej długości ok. 53 km.
Jedna z nich o nazwie „Do Parku Krajobrazowego" zaczyna swój bieg w punkcie widokowym na Górze Łysieckiej (331 m n.p.m.). Jest to najwyższe wzniesienie w gminie Starcza, położone w paśmie Garbów Rększowickich Progu Herbskiego. Zbocza góry porośnięte są rzadkim lasem z dominacją brzozy i dębu. Rosną też młode lipy i jawory. Na południowym stoku rośnie kilka starych owocujących buków. Z kolei na północnym zboczu znajduje się skupisko grabów, pośród których wije się bluszcz pospolity. Na uwagę zasługuje też dąb szypułkowy o obwodzie 234 cm, rosnący na północno-wschodnim stoku wzgórza. Oprócz walorów przyrodniczych góra Łysiec posiada jeszcze walory widokowe, szczególnie w kierunku południowym i wschodnim. Stąd rozciągają się wspaniałe widoki na Jurę Krakowsko - Częstochowską (Zamek w Olsztynie, Sokole Góry), Próg Woźnicki z rezerwatem przyrody na górze Grojec, obszar Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą", a także miasto Częstochowę z Jasną Górą.
Dalej szlak prowadzi w kierunku Starczy. Za wsią Łysiec rozdziela się i jedna jego odnoga doprowadza do wsi Własna – do rzeki Kamieniczki i stawu rybnego. Staw rybny o powierzchni ok. 30 arów. W części starszej stawu występuje podlegający ochronie grążel żółty. Staw jest zarybiony karasiem pospolitym, płocią, linem i karpiem. W dolinie rzeki rozpościerają się łąki, na których występują rośliny chronione: storczyk szerokolistny i goryczka wąskolistna. Rzeka Kamieniczka zaliczana jest przez Polski Związek Wędkarski do rzek górskich. W wodzie Kamieniczki żyją pstrągi potokowe i lipienie. Brzegi zamieszkują wydry i bobry.
Następnie szlak skręca w kierunku Rudnika Małego. Tam znajduje się zabytek w postaci unikatowej kapliczki św. Jana Nepomucena z 1711 roku. W tym miejscu łączy się ze szlakiem gminy Woźniki.

Druga odnoga szlaku biegnie od wsi Łysiec do Starczy, gdzie znajduje się :

- drewniany kościół parafii Kościoła Starokatolickiego Mariawitów wybudowany w latach 1907-1908,
- kościół parafialny p.w. Najświętszej Maryi Panny Częstochowskiej wymurowany z cegły i kamienia polnego w latach 1928-1934.

Dalej szlak prowadzi do Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą", który w gminie Starcza zajmuje obszar 70 ha. Znajdują się tu dwa torfowiska wysokie, powstałe w wyniku zarastających bezodpływowych oczek wodnych. Występuje tu roślinność wyspecjalizowana, nie spotykana w innych zbiorowiskach, Rosną między innymi rosiczka okrągłolistna, bagno zwyczajne, modrzewnica zwyczajna, żurawina błotna i wełnianka. Torfowiska te są również ważnym miejscem rozrodczym płazów.

Drugi szlak rowerowy, zwany „Leśne trasy rowerowe Starcza - Rudnik Mały - Starcza" wyznaczony przez nieistniejące już Stowarzyszenie Społeczna Inicjatywa Ekologiczna „EKO-STARCZA", przebiega przez dwie wsie gminy tj. Starcza i Rudnik Mały.
Trasy biegną głównie drogami gospodarczymi w terenie leśnym i polnym. W układ tras wchodzą także dwa punkty rekreacyjno – widokowe wyposażone w ławy i urządzenia do ćwiczeń gimnastycznych. Leśna trasa rowerowa wyposażona jest w tablice edukacyjne i informacyjne.

DZIEDZICTWO KULTUROWE

Na terenie gminy Starcza znajdują się następujące obiekty zabytkowe, prawnie chronione - wpisane do ewidencji zabytków:

- kościół parafialny p.w. Najświętszej Maryi Panny Częstochowskiej w Starczy, wymurowany z cegły i kamienia polnego (piaskowca) w latach 1928 – 1934,
- cmentarz grzebalny rzymskokatolicki i starokatolicki mariawitów z początku XX wieku,
- drewniany kościół parafii starokatolickiej mariawitów, wzniesiony w latach 1907 – 1908,
- murowana kapliczka domkowa św. Jana Nepomucena z 1711 roku w Rudniku Małym.

Rysunek 11. Kościół p.w. NMP Częstochowskiej w Starczy

Źródło: www.gmina-starcza.pl

Rysunek 12. Kościół Starokatolicki Mariawitów w Starczy

Źródło: www.gmina-starcza.pl

2.3. WYMIAR SPOŁECZNY

DEMOGRAFIA

Liczba ludności w Gminie Starcza, wg danych GUS za rok 2013, wynosi 2.838 osób. w tym: 1.459 kobiet (51,4% ogółu mieszkańców) i 1.379 mężczyzn (co stanowi 48,6% ogółu mieszkańców gminy). W latach 2009 - 2013 odnotowano wzrost liczby mieszkańców w gminie Starcza.

Tabela 2. Ludność w gminie Starcza w latach 2009-2013

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013
Ludność wg miejsca zamieszkania i płci						
stan na 31 XII						
ogółem	osoba	2713	2788	2815	2817	2838
mężczyźni	osoba	1339	1359	1365	1364	1379
kobiety	osoba	1374	1429	1450	1453	1459

Źródło: GUS

Rysunek 13. Kształtowanie się liczby ludności w gminie Starcza w latach 2009-2013

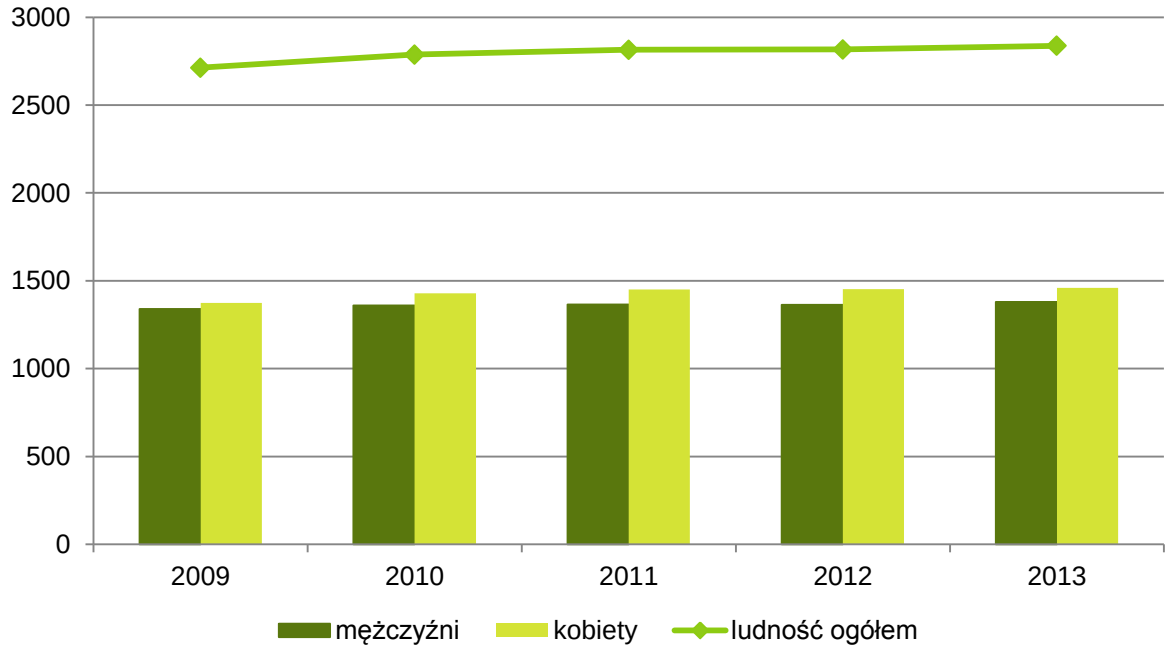

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 14. Procentowy udział ludności wg płci w gminie Starcza w 2013r.

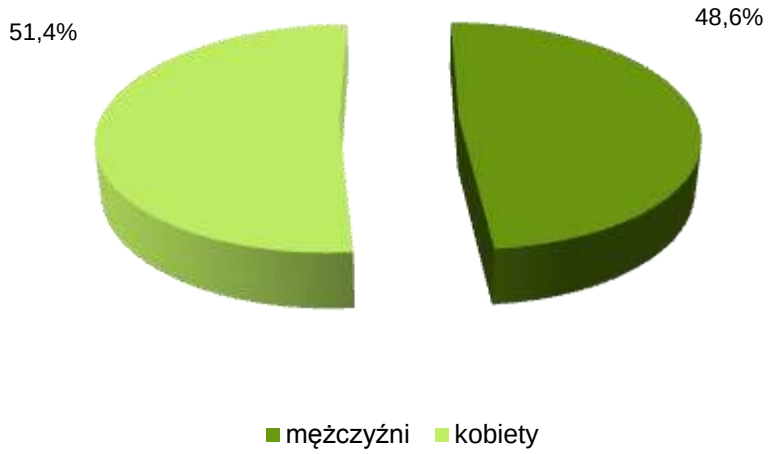

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Od roku 2012 zaobserwować można w gminie Starcza ujemny przyrost naturalny – co oznacza, że zgony przekraczają urodzenia żywe.

Tabela 3. Ruch naturalny wg płci w gminie Starcza w latach 2009-2013

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013
Ruch naturalny wg płci						
Urodzenia żywe						
ogółem	osoba	30	41	33	25	25
mężczyźni	osoba	16	22	18	15	12
kobiety	osoba	14	19	15	10	13
Zgony ogółem						
ogółem	osoba	20	26	25	39	39
mężczyźni	osoba	13	12	18	20	21
kobiety	osoba	7	14	7	19	18
Przyrost naturalny						
ogółem	osoba	10	15	8	-14	-14
mężczyźni	osoba	3	10	0	-5	-9
kobiety	osoba	7	5	8	-9	-5

Źródło: GUS

Rysunek 15. Przyrost naturalny w gminie Starcza w latach 2009-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Saldo migracji w gminie Starcza w latach 2009 – 2013 kształtowało się na dodatnim poziomie. Największą liczbę zameldowań na pobyt stały można było zaobserwować w ruchu wewnętrznym, gdzie saldo migracji wyniosło na koniec 2013 roku: 40 osób, z czego 55% stanowiły kobiety. Na koniec 2013 roku nie odnotowano migracji w ruchu zagranicznym. Analizując migrację według kierunków należy stwierdzić, iż największa liczba osób zameldowanych w gminie pochodziła z miast: ok. 68% ogółu zameldowań w 2013 roku, jednocześnie wśród kierunków wymeldowań przeważa wieś, tj. 58%. Saldo migracji na 1000 mieszkańców w analizowanym okresie czasu było dodatnie i wahało się w granicach: 1,5 do 5,0 osób.

Tabela 4. Migracje wewnętrzne i zagraniczne w gminie Starcza w latach 2009-2013

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013
Migracje na pobyt stały gminne wg typu, kierunku i płci migrantów						
zameldowania w ruchu wewnętrznym						
ogółem	osoba	33	40	45	29	40
mężczyźni	osoba	14	20	14	12	22
kobiety	osoba	19	20	31	17	18
zameldowania z zagranicy						
ogółem	osoba	0	1	0	1	0
kobiety	osoba	0	1	0	1	0
wymeldowania w ruchu wewnętrznym						
ogółem	osoba	29	13	26	14	26
mężczyźni	osoba	12	4	8	9	10
kobiety	osoba	17	9	18	5	16
saldo migracji wewnętrznych						

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013
ogółem	osoba	4	27	19	15	14
mężczyźni	osoba	2	16	6	3	12
kobiety	osoba	2	11	13	12	2
saldo migracji zagranicznych						
ogółem	osoba	0	1	0	1	0
kobiety	osoba	0	1	0	1	0
Migracje na pobyt stały gminne wg płci, typu i kierunku						
zameldowania ogółem						
ogółem	osoba	33	41	45	30	40
mężczyźni	osoba	14	20	14	12	22
kobiety	osoba	19	21	31	18	18
zameldowania z miast						
ogółem	osoba	10	27	29	21	27
mężczyźni	osoba	4	14	10	8	17
kobiety	osoba	6	13	19	13	10
zameldowania ze wsi						
ogółem	osoba	23	13	16	8	13
mężczyźni	osoba	10	6	4	4	5
kobiety	osoba	13	7	12	4	8
zameldowania z zagranicy						
ogółem	osoba	0	1	0	1	0
kobiety	osoba	0	1	0	1	0
wymeldowania ogółem						
ogółem	osoba	29	13	26	14	26
mężczyźni	osoba	12	4	8	9	10
kobiety	osoba	17	9	18	5	16
wymeldowania do miast						
ogółem	osoba	11	2	9	11	11
mężczyźni	osoba	5	1	2	7	5
kobiety	osoba	6	1	7	4	6
wymeldowania na wieś						
ogółem	osoba	18	11	17	3	15
mężczyźni	osoba	7	3	6	2	5
kobiety	osoba	11	8	11	1	10
saldo migracji						
ogółem	osoba	4	28	19	16	14
saldo migracji na 1000 osób						
ogółem	osoba	1,5	10,2	6,8	5,7	5,0
saldo migracji zagranicznych na 1000 osób						
ogółem	osoba	0,00	0,36	0,00	0,36	0,00

Źródło: GUS

Rysunek 16. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w gminie Starcza w latach 2009-2013

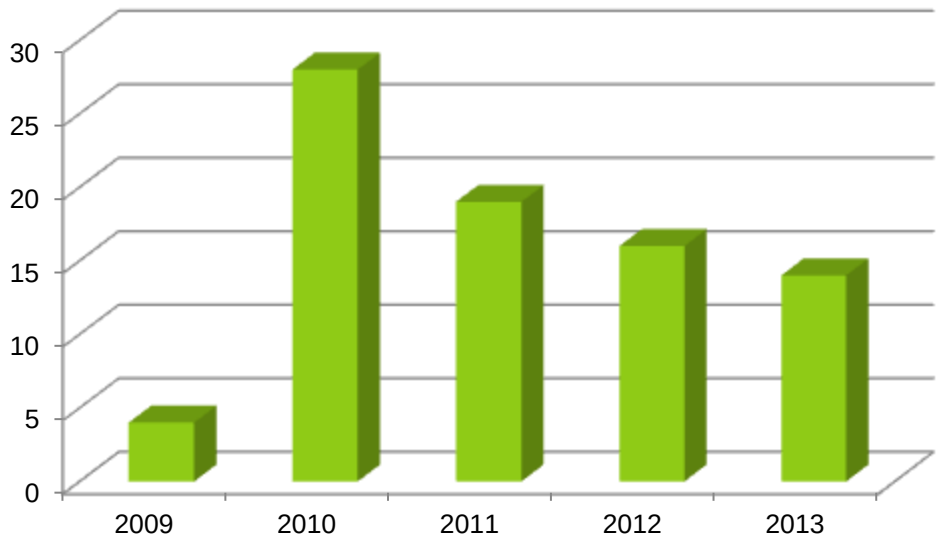

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym wg danych GUS za rok 2013 wynosi: 18,7%, w wieku produkcyjnym: 63,2%, w wieku poprodukcyjnym: 18,1% ogólnej liczby mieszkańców gminy Starcza. W porównaniu z danymi z 2009 roku, wzrosła liczba osób w wieku przedprodukcyjnym o ok. 1,4 p.proc. natomiast zmalała w wieku produkcyjnym o 1,2 p.proc. oraz poprodukcyjnym o 0,2 p.proc. - co świadczy o pozytywnej sytuacji demograficznej w zakresie struktury ekonomicznej ludności.

Tabela 5. Procentowy udział ludności według ekonomicznych grup wieku w gminie Starcza w latach 2009-2013

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem						
w wieku przedprodukcyjnym	%	17,3	18,2	18,5	18,8	18,7
w wieku produkcyjnym	%	64,4	63,9	63,3	63,2	63,2
w wieku poprodukcyjnym	%	18,3	17,9	18,1	18,0	18,1

Źródło: dane GUS

Rysunek 17. Procentowy udział ludności według ekonomicznych grup wieku w gminie Starcza w 2013 roku

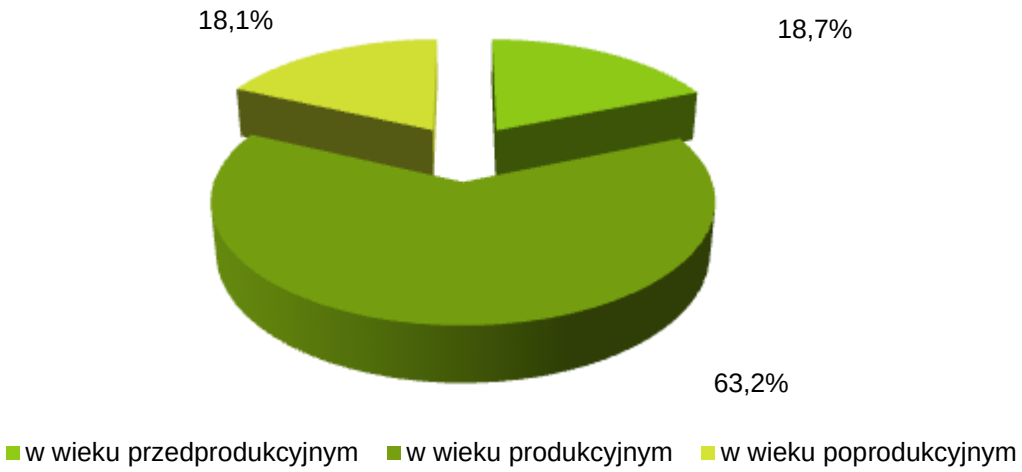

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE I EDUKACJA

Na terenie gminy funkcjonuje jedno przedszkole w miejscowości Starcza. W przedszkolu zlokalizowanych jest 5 oddziałów, które zapewniały wychowanie przedszkolne 116 dzieciom na koniec 2013r. Od 2009r. wzrosła liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym o ponad 1/3. W analizowanym okresie czasu samorząd zapełniał odpowiednią liczbę miejsc w przedszkolach.

Tabela 6. Edukacja przedszkolna w gminie Starcza w latach 2009-2013

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013
PRZEDSZKOLA						
ogółem	obiekt	1	1	1	1	1
oddziały	-	4,00	4,00	4,00	4,00	5,00
miejsca	msc.	95	95	95	95	116
dzieci	osoba	84	84	85	90	116

Źródło: GUS

Rysunek 18. Liczba dzieci objętych edukacją przedszkolną w gminie Starcza w latach 2009-2013

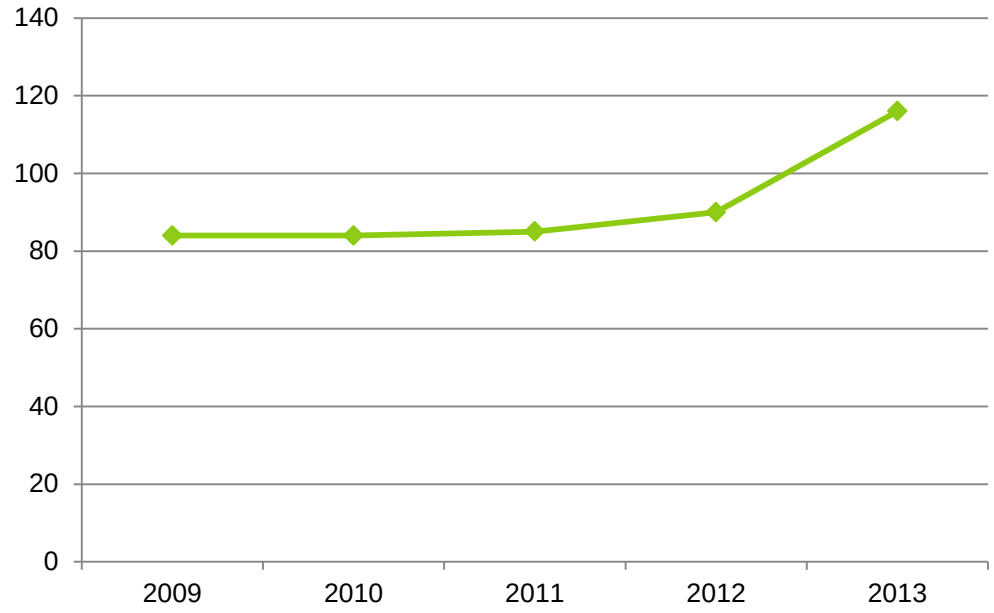

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W gminie funkcjonują następujące placówki oświatowe:

- Szkoła Podstawowa im. Józefa Lompy w Starczy,
- Gimnazjum im. Adama Mickiewicza w Starczy.

W latach 2009-2013 zmniejszyła się liczba uczniów szkoły podstawowej o ok. 10%, natomiast wzrosła w gimnazjum o niecałe 20% ogółu uczniów.

Tabela 7. Edukacja szkolna w gminie Starcza w latach 2009-2013

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013
SZKOLNICTWO PODSTAWOWE						
Szkoły podstawowe ogółem	obiekt	1	1	1	1	1
pomieszczenia szkolne	-	10	10	10	10	-
oddziały w szkołach	-	11,00	11,00	11,00	10,00	9,00
uczniowie	osoba	192	194	194	190	174
absolwenci	osoba	28	24	33	30	38
SZKOLNICTWO GIMNAZJALNE						
Gimnazja ogółem	obiekt	1	1	1	1	1
pomieszczenia szkolne	-	7	7	7	7	-
oddziały w szkołach	-	4,00	4,00	4,00	5,00	6,00
uczniowie	osoba	86	89	89	92	103
absolwenci	osoba	26	24	34	28	27

Źródło: GUS

W zakresie oświaty analizie poddano również współczynniki:

• współczynnik skolaryzacji brutto - relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Wskaźnik w 2013r. wyniósł dla szkół podstawowych: 104,19%, gimnazjum: 103,00% - w porównaniu z poprzednim okresem nastąpił niewielki spadek,

• współczynnik skolaryzacji netto - relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (w danej grupie wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Wskaźnik w 2013r. wyniósł dla szkół podstawowych: 102,99%, gimnazjum: 103,00% - w porównaniu z poprzednim okresem nastąpił niewielki spadek.

Tabela 8.Skolaryzacja w gminie Starcza w latach 2009-2013

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013
Współczynniki skolaryzacji (szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne)						
współczynnik skolaryzacji brutto						
szkoły podstawowe	%	113,61	108,99	111,49	106,74	104,19
gimnazja	%	104,88	112,66	115,58	105,75	103,00
współczynnik skolaryzacji netto						
szkoły podstawowe	%	113,61	108,99	108,05	106,18	102,99
gimnazja	%	104,88	112,66	115,58	105,75	103,00

Źródło: GUS

Rysunek 19. Liczba uczniów w szkole podstawowej i gimnazjum w gminie Starcza w latach 2009-2013

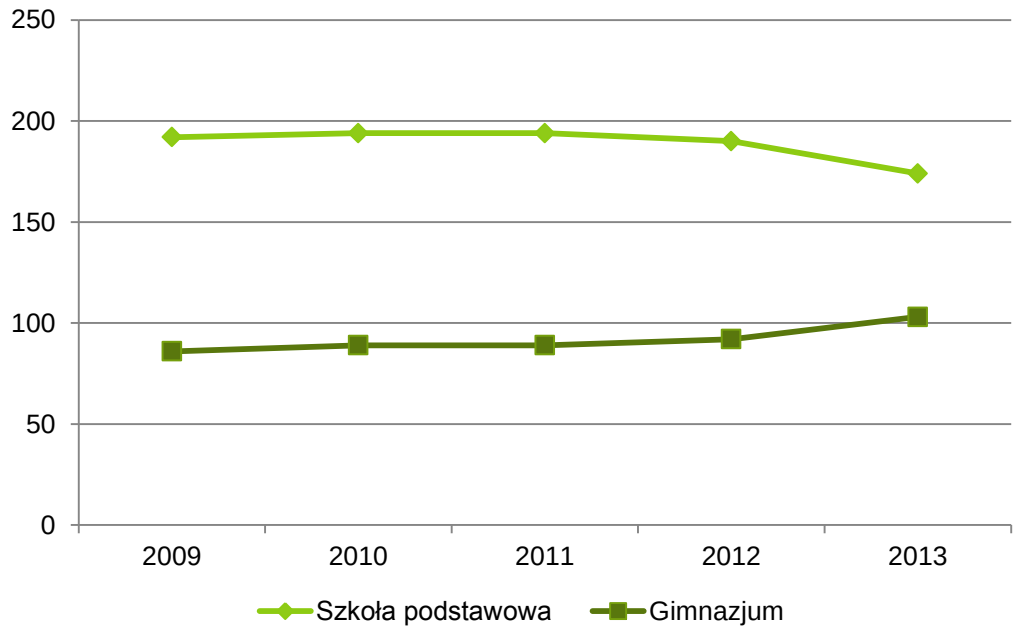

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

OPIEKA ZDROWOTNA

Na terenie gminy Starcza funkcjonuje jeden zakład opieki zdrowotnej podległy samorządowi gminnemu – Gminny Ośrodek Zdrowia w Starczy prowadzony przez Gminny Zespół Ośrodków Zdrowia w Woźnikach - jednostkę organizacyjną gminy Woźniki.

W dn. 23.08.1999r. gmina Starcza zawarła umowę – porozumienie z miastem i gminą Woźniki dotyczącą powierzenia zadań z zakresu ochrony zdrowia na obszarze gminy Starcza - Gminnemu Zespołowi Ośrodków Zdrowia w Woźnikach. Zgodnie z porozumieniem włączono w struktury GZOZ w Woźnikach – OZ w Starczy. Natomiast gmina Starcza przekazała w nieodpłatne użyczenie lokal stanowiący dotychczasową siedzibę Ośrodka Zdrowia w Starczy. Bezpłatnym użyczeniem objęte zostały również elementy sprzętu i wyposażenia stanowiące własność gminy Starcza lub przez nią przejęte.

W 2013 roku w Gminnym Ośrodku Zdrowia w Starczy udzielono 10.850 porad ogółem. Liczba porad w ciągu ostatnich pięciu lat wzrosła o prawie 9%.

Tabela 9. Opieka zdrowotna w gminie Starcza w latach 2009-2013

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013
Przychodnie podległe samorządowi terytorialnemu						
przychodnie ogółem	obiekt	1	1	1	1	1
Podstawowa opieka zdrowotna - porady						
ogółem	-	9969	10053	10824	10887	10850
przychodnie podległe jst	-	9969	10053	10824	10887	10850

Źródło: GUS

OPIEKA SPOŁECZNA

W Starczy funkcjonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS), który jest jednostką organizacyjną samorządu gminnego.

Celem działania GOPS jest wspieranie osób zamieszkałych na terenie gminy Starcza w wysiłkach zmierzających do zaspakajania niezbędnych potrzeb i umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Ze środowiskowej pomocy społecznej na koniec 2013 roku korzystało 47 gospodarstw domowych, w tym 146 osób. W latach 2009-2013, liczba osób objętych pomocą GOPS wzrosła o ok. 24,8%, a tym samym podwyższył się wskaźnik udziału osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem z 4,3% do 5,2%. W analizowanym okresie czasu zmalała jednak o ok. 23% liczba dzieci korzystających z zasiłku rodzinnego z 231 osób w 2009r. do 178 osób w 2013r. Co oznacza, że spadła wartość wskaźnika udziału dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku z 46,1% do 31,3%.

Analizując liczbę wypłaconych świadczeń rodzinnych to największa kwota została wypłacona w 2011r., tj. 546 tys. zł, a najniższa w 2013r.: 452 tys. zł. W ostatnim roku udział zasiłków rodzinnych wyniósł ponad 66% wypłacanych świadczeń.

Tabela 10. Opieka społeczna w gminie Starcza w latach 2009-2013

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013
ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ						
Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej						
gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	gosp.	36	40	39	40	47
osoby w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	osoba	117	121	119	130	146
udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem	%	4,3	4,4	4,3	4,6	5,2
ŚWIADCZENIA RODZINNE						
Korzystający ze świadczeń rodzinnych						
rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	-	137	123	117	98	97
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	osoba	231	210	212	186	178
dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	osoba	212	192	197	175	166
udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	%	46,1	37,8	37,7	33,3	31,3
Kwoty świadczeń rodzinnych wypłaconych w roku - ogółem						
kwota świadczeń rodzinnych	tys. zł	471	538	546	462	452
kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami)	tys. zł	325	362	384	304	299
kwota zasiłków pielęgnacyjnych	tys. zł	98	108	103	98	97

Źródło: GUS

Rysunek 20. Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Starcza w latach 2009-2013

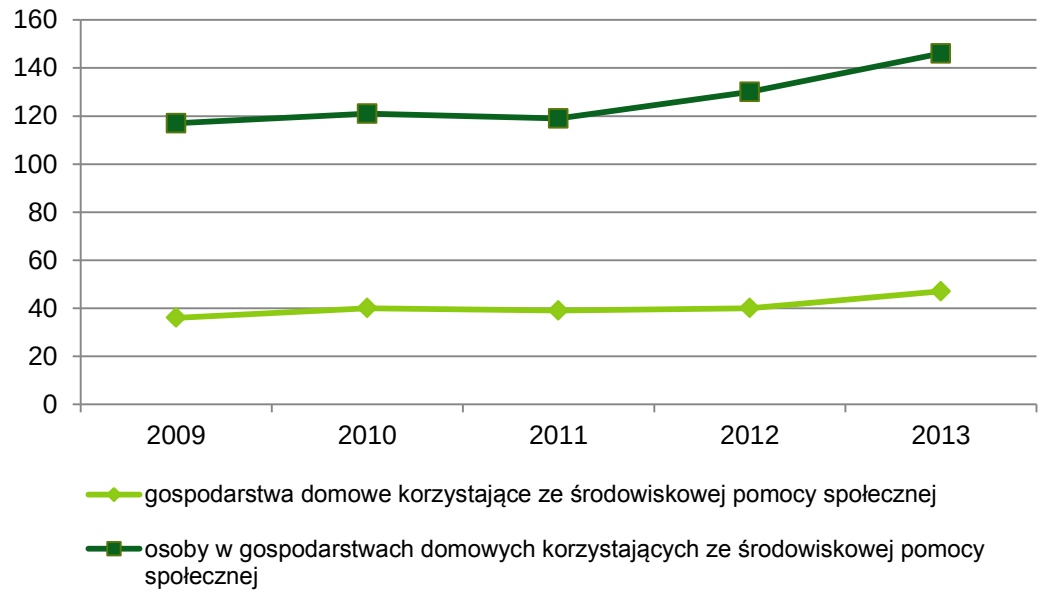

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 21. Korzystający ze świadczeń rodzinnych w gminie Starcza w latach 2009-2013

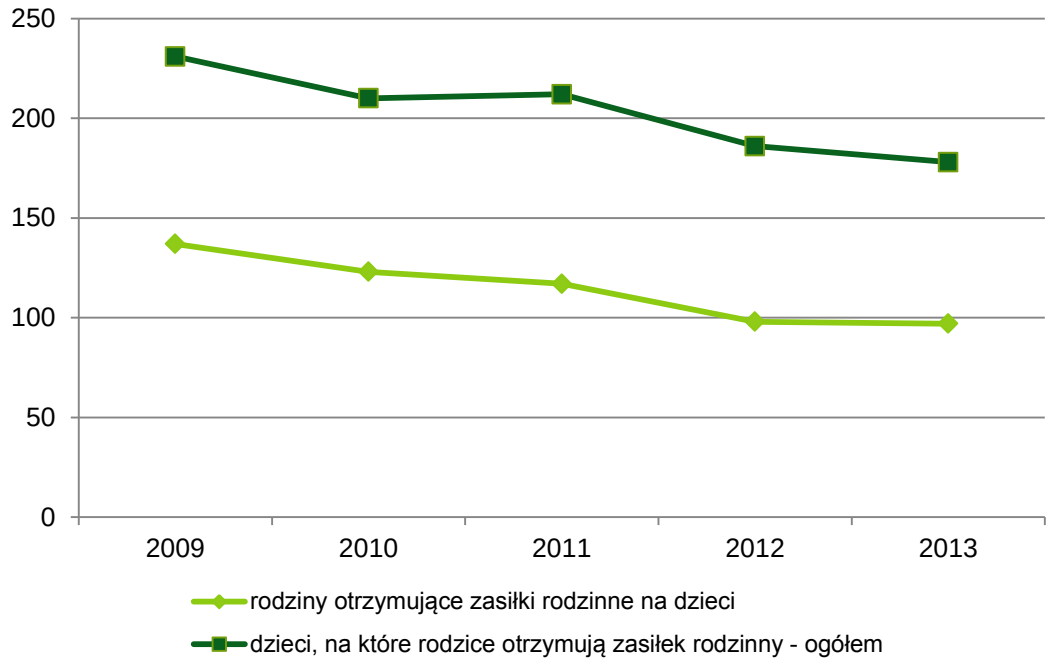

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

KULTURA

W gminie nie funkcjonuje samorządowa instytucja kultury typu: dom lub ośrodek kultury, która w ramach swoich zadań statutowych realizowałaby różne formy w sferze działalności kulturalnej, edukacyjnej, artystycznej, społeczno – kulturalnej.

W Starczy działa gminna biblioteka jako samodzielna jednostka organizacyjna instytucji kultury utrzymywana z budżetu gminy, której księgozbiór na koniec 2013 roku wyniósł: 10391 wolumenów. Liczba czytelników od 2009 roku nieznacznie zmalała do poziomu 285 osób, natomiast wypożyczenia księgozbioru wzrosły i wyniosły: 3840 wol.

Księgozbiór biblioteki na 1000 ludności kształtuje się na poziomie: 3661 wol., natomiast liczba czytelników na 1000 ludności: 101 osób (wg stanu na koniec 2013 roku).

Tabela 11. Biblioteki w gminie Starcza w latach 2009-2013

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013
BIBLIOTEKI						
biblioteki i filie	obiekt	1	1	1	1	1
księgozbiór	wol.	10642	10841	11057	11238	10391
czytelnicy w ciągu roku	osoba	0	331	305	298	285
wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	wol.	0	3806	3975	4289	3840
Biblioteki - wskaźniki						
ludność na 1 placówkę biblioteczną	osoba	2713	2788	2815	2817	2838
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	wol.	3922,6	3888,5	3927,9	3989,4	3661,0
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	osoba	0	120	109	106	101
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	wol.	0,0	11,5	13,0	14,4	13,5

Źródło: GUS

MIESZKALNICTWO

W gminie zabudowę stanowią przede wszystkim budynki jednorodzinne, wolnostojące, murowane, kryte dachami spadzistymi. Niewielki udział w zabudowie to obiekty usługowe wydzielające się skalą i charakterem od zabudowy mieszkaniowej. Tylko w jednej miejscowości, w Starczy, można wyróżnić koncentrację obiektów i urządzeń usługowych tworzących centrum usługowe gminy.

Na obszarze gminy nie funkcjonują spółdzielnie mieszkaniowe oraz wspólnoty mieszkaniowe.

Na komunalne zasoby mieszkaniowe w gminie Starcza składa się: 7 mieszkań o łącznej powierzchni 337 m2 (stan na koniec 2013 roku).

Liczba budynków mieszkalnych ogółem na obszarze gminy wynosi 809 sztuki, w których zlokalizowanych jest 882 mieszkania o łącznej powierzchni użytkowej 78.601 m2. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosi: 89,1 m2, natomiast na 1 mieszkańca: 27,7 m2. Na 1000 mieszkańców przypada prawie 311 mieszkań. Ponad 90% ogółu mieszkań wyposażonych jest w sieć wodociągową oraz łazienkę, natomiast ok. 80% w centralne ogrzewanie.
W analizowanym okresie czasu wskaźniki w zakresie mieszkalnictwa uległy nieznacznej poprawie.
W ostatnich 5 latach liczba budynków mieszkalnych wzrosła o ok. 2,5%.

Tabela 12. Zasoby mieszkaniowe w gminie Starcza w latach 2009-2013

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013
ZASOBY MIESZKANIOWE						
Zasoby mieszkaniowe gmin (komunalne)						
mieszkania	-	6	-	-	-	7
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	245	-	-	-	337
Zasoby mieszkaniowe						
mieszkania	-	853	853	860	874	882
izby	-	3624	3868	3908	3980	4019
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	70728	74359	75432	77662	78601
Budynki mieszkalne w gminie						
ogółem	-	789	795	794	802	809
Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne						
Ogółem						
wodociąg	-	784	801	808	822	830
ustęp spłukiwany	-	710	788	795	809	817
łazienka	-	721	750	757	771	779
centralne ogrzewanie	-	653	687	694	708	716
gaz sieciowy	-	85	87	87	87	87
Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań						
wodociąg	%	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
łazienka	%	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9
centralne ogrzewanie	%	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Zasoby mieszkaniowe - wskaźniki						
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m2	82,9	87,2	87,7	88,9	89,1
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	m2	26,1	26,7	26,8	27,6	27,7
mieszkania na 1000 mieszkańców	-	314,4	306,0	305,5	310,3	310,8

Źródło: GUS

2.4. WYMIAR GOSPODARCZY

AKTYWNOŚĆ GOSPODARCZA

Gospodarka gminy jest silnie uzależniona od trendów w gospodarce narodowej. Gmina leży w regionie mało zurbanizowanym z dominującą gospodarką rolniczą i leśną. Silne, bezpośrednie związki widać wyraźnie między Starczą a Częstochową, jak również otaczającymi gminami: Poczesną, Konopiskami, Woźnikami, czy Kamienicą Polską.

Tereny największego inwestowania gmin otaczających Starczę znajdują się w jej najbliższym sąsiedztwie. Gmina Starcza w miejscowości Łysiec posiada przygotowany i uzbrojony w infrastrukturę techniczną teren inwestycyjny.

Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON wynosiła w 2013r.: 176 szt., w tym: sektora publicznego: 7 jednostek (4,0 % ogółu jednostek), a prywatnego: 169 jednostek (96,0% ogółu jednostek). Największy udział w liczbie podmiotów sektora prywatnego mają osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – 92,3% ogółu podmiotów.

Tabela 13. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON wg sektorów własnościowych w gminie Starcza w latach 2009-2013

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013
PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WPISANE DO REJESTRU REGON						
Podmioty wg sektorów własnościowych						
podmioty gospodarki narodowej ogółem	jed.gosp.	150	172	160	173	176
sektor publiczny - ogółem	**jed.gosp.**	**7**	**7**	**7**	**7**	**7**
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	jed.gosp.	5	5	5	5	5
sektor prywatny - ogółem	**jed.gosp.**	**143**	**165**	**153**	**166**	**169**
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	jed.gosp.	131	152	141	151	156
sektor prywatny - spółki handlowe	jed.gosp.	2	2	3	5	4
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	jed.gosp.	0	0	0	0	1
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	jed.gosp.	7	6	6	6	5

Źródło: GUS

Rysunek 22. Kształtowanie się liczby podmiotów gospodarki narodowej w gminie Starcza w latach 2009-2013

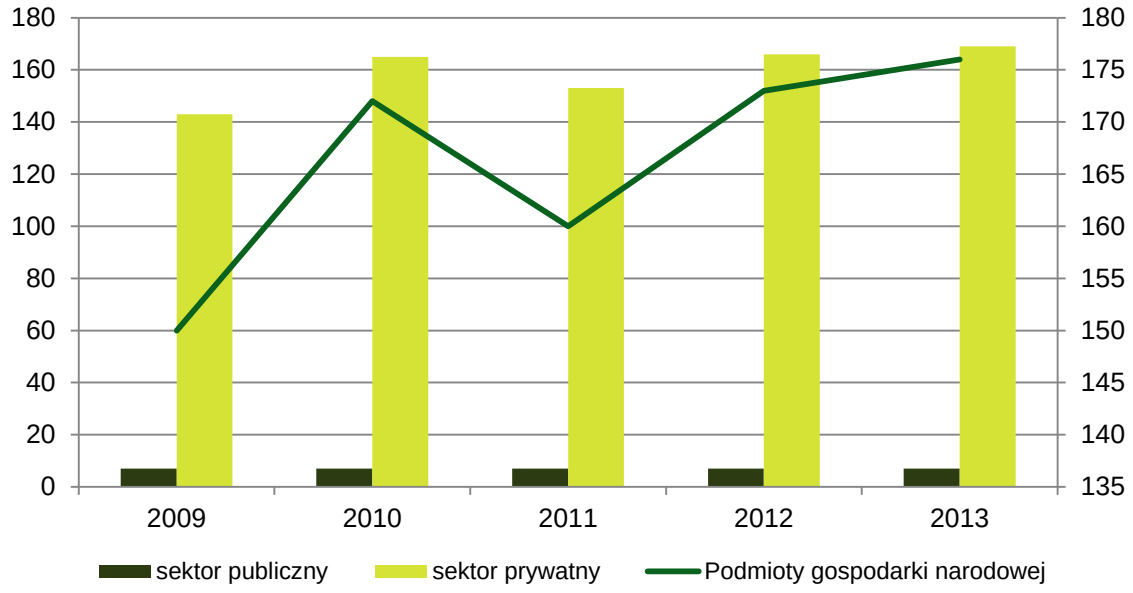

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 23. Procentowy udział podmiotów gospodarki narodowej w gminie Starcza w roku 2013

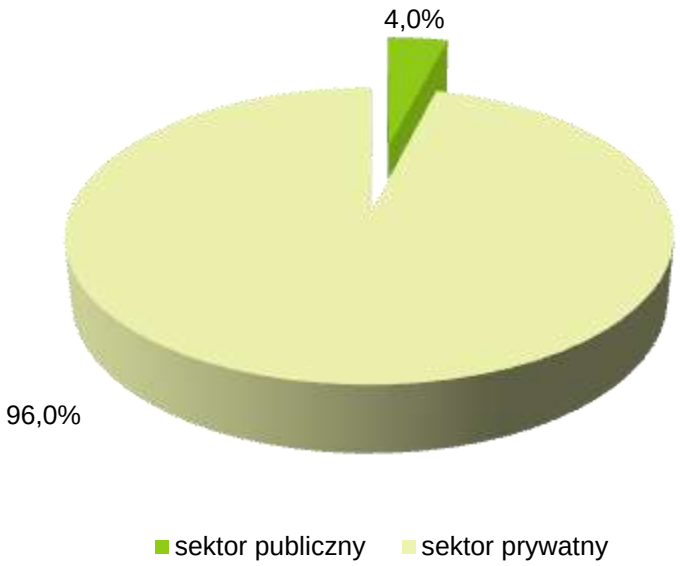

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W sektorze publicznym wg Polskiej Klasyfikacji Działalności PKD 2007 przeważają podmioty sekcji P: Edukacja – 3 jednostki gospodarcze. W sektorze prywatnym dominuje sekcja G: Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 53 jednostki gospodarcze, tj. 31,4% ogółu podmiotów sektora prywatnego.

Tabela 14. Podmioty gospodarcze w gminie Starcza wg sekcji i działów PKD 2007 w latach 2009-2013

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013
Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007 oraz sektorów własnościowych						
ogółem	**jed.gosp.**	**150**	**172**	**160**	**173**	**176**
SEKCJA A ROLNICTWO, LEŚNICTWO, ŁOWIECTWO I RYBACTWO	jed.gosp.	8	8	9	9	9
SEKCJA B GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE	jed.gosp.	1	1	1	1	1
SEKCJA C PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE	jed.gosp.	16	21	19	22	21
SEKCJA F BUDOWNICTWO	jed.gosp.	26	28	25	27	31
SEKCJA G HANDEL HURTOWY I DETALICZNY; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, WŁĄCZAJĄC MOTOCYKLE	jed.gosp.	48	59	49	53	53
SEKCJA H TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA	jed.gosp.	10	12	12	14	12
SEKCJA I DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI	jed.gosp.	3	2	2	2	3
SEKCJA J INFORMACJA I KOMUNIKACJA	jed.gosp.	1	3	4	4	4
SEKCJA K DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA I UBEZPIECZENIOWA	jed.gosp.	3	2	2	2	3
SEKCJA M DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA	jed.gosp.	8	7	7	9	10
SEKCJA N DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA	jed.gosp.	2	2	5	5	5
SEKCJA O ADMINISTRACJA PUBLICZNA I OBRONA NARODOWA; OBOWIĄZKOWE ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNE	jed.gosp.	5	5	5	5	5
SEKCJA P EDUKACJA	jed.gosp.	5	5	4	5	5
SEKCJA Q OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA	jed.gosp.	4	5	5	5	5
SEKCJA R DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ	jed.gosp.	2	2	2	2	2
SEKCJA S POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA I T GOSPODARSTWA DOMOWE ZATRUDNIAJĄCE PRACOWNIKÓW; GOSPODARSTWA DOMOWE PRODUKUJĄCE WYROBY I ŚWIADCZĄCE USŁUGI NA WŁASNE POTRZEBY	jed.gosp.	8	10	9	8	7
sektor publiczny						
ogółem	**jed.gosp.**	**7**	**7**	**7**	**7**	**7**
SEKCJA O ADMINISTRACJA PUBLICZNA I OBRONA NARODOWA; OBOWIĄZKOWE ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNE	jed.gosp.	2	2	2	2	2
SEKCJA P EDUKACJA	jed.gosp.	3	3	3	3	3
SEKCJA Q OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA	jed.gosp.	1	1	1	1	1

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013
SEKCJA R DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ	jed.gosp.	1	1	1	1	1
sektor prywatny						
ogółem	**jed.gosp.**	**143**	**165**	**153**	**166**	**169**
SEKCJA A ROLNICTWO, LEŚNICTWO, ŁOWIECTWO I RYBACTWO	jed.gosp.	8	8	9	9	9
SEKCJA B GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE	jed.gosp.	1	1	1	1	1
SEKCJA C PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE	jed.gosp.	16	21	19	22	21
SEKCJA F BUDOWNICTWO	jed.gosp.	26	28	25	27	31
SEKCJA G HANDEL HURTOWY I DETALICZNY; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, WŁĄCZAJĄC MOTOCYKLE	jed.gosp.	48	59	49	53	53
SEKCJA H TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA	jed.gosp.	10	12	12	14	12
SEKCJA I DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI	jed.gosp.	3	2	2	2	3
SEKCJA J INFORMACJA I KOMUNIKACJA	jed.gosp.	1	3	4	4	4
SEKCJA K DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA I UBEZPIECZENIOWA	jed.gosp.	3	2	2	2	3
SEKCJA M DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA	jed.gosp.	8	7	7	9	10
SEKCJA N DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA	jed.gosp.	2	2	5	5	5
SEKCJA O ADMINISTRACJA PUBLICZNA I OBRONA NARODOWA; OBOWIĄZKOWE ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNE	jed.gosp.	3	3	3	3	3
SEKCJA P EDUKACJA	jed.gosp.	2	2	1	2	2
SEKCJA Q OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA	jed.gosp.	3	4	4	4	4
SEKCJA R DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ	jed.gosp.	1	1	1	1	1
SEKCJA S POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA I T GOSPODARSTWA DOMOWE ZATRUDNIAJĄCE PRACOWNIKÓW; GOSPODARSTWA DOMOWE PRODUKUJĄCE WYROBY I ŚWIADCZĄCE USŁUGI NA WŁASNE POTRZEBY	jed.gosp.	8	10	9	8	7

Źródło: GUS

RYNEK PRACY

Analizując rynek pracy należy zwrócić uwagę na bezrobocie. Liczba osób bezrobotnych z obszaru gminy, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Częstochowie wyniosła na koniec 2014 roku: 158 osób i wzrosła od roku bazowego 2009 o ok. 55%. Wśród bezrobotnych przeważają mężczyźni i stanowią 58,2% ogółu osób zarejestrowanych w PUP.

Tabela 15. Bezrobocie rejestrowane w gminie Starcza w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bezrobotni zarejestrowani wg płci							
ogółem	osoba	102	82	131	142	181	158
mężczyźni	osoba	47	45	59	71	99	92
kobiety	osoba	55	37	72	71	82	66

Źródło: GUS, Powiatowy Urząd Pracy w Częstochowie

Rysunek 24. Liczba osób bezrobotnych w gminie Starcza w latach 2009-2014

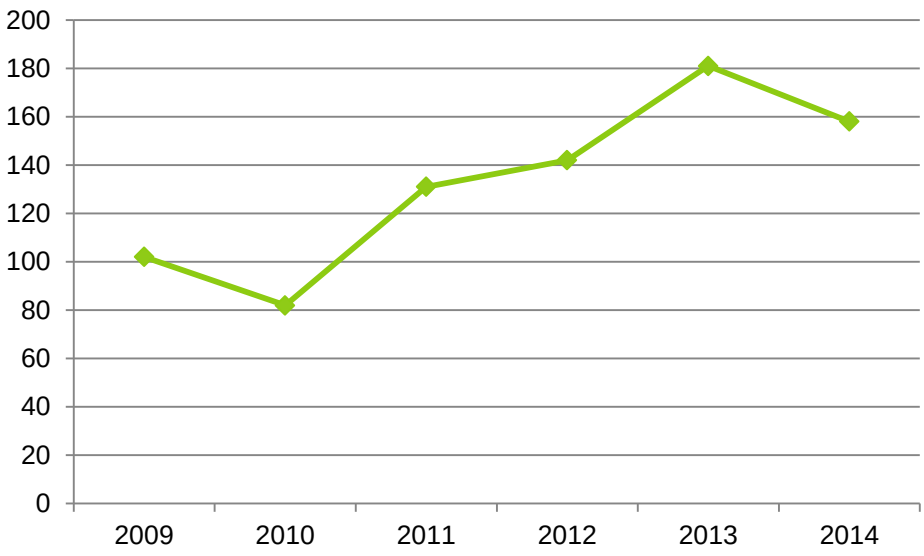

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Powiatowy Urząd Pracy w Częstochowie

Liczba osób bezrobotnych w gminie Starcza (dane na dzień 31.12.2014r.) stanowi 1,9% ogółu osób bezrobotnych w powiecie częstochowskim.

Tabela 16. Bezrobocie w gminie Starcza w 2014 roku na tle gmin powiatu częstochowskiego

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych	% udział
Starcza	**158**	**1,9%**
Rędziny	577	7,1%
Przyrów	308	3,8%
Poczesna	705	8,7%
Olsztyn	422	5,2%
Mykanów	671	8,2%
Mstów	497	6,1%
Lelów	388	4,8%
Kruszyna	270	3,3%
Konopiska	589	7,2%
Koniecpol	933	11,4%
Kłomnice	737	9,0%
Kamienica Polska	323	4,0%
Janów	418	5,1%
Dąbrowa Zielona	345	4,2%
Blachownia	819	10,0%
RAZEM	**8160**	**100,0%**

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Częstochowie

Rysunek 25. Bezrobocie w gminie Starcza w 2014 roku na tle gmin powiatu częstochowskiego – ujęcie graficzne

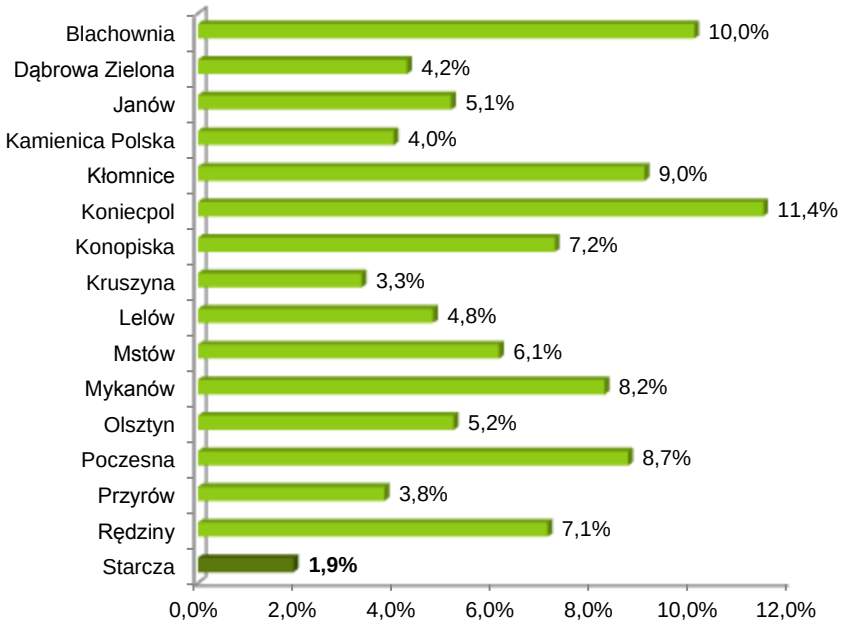

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Częstochowie

ROLNICTWO

Zgodnie z Powszechnym Spisem Rolnym w 2010 roku, liczba gospodarstw ogółem wyniosła 405 sztuk – wszystkie z nich były gospodarstwami indywidualnymi. Całkowita powierzchnia gospodarstw rolnych wynosi: 1075,37 ha, w tym obszar gospodarstw prowadzących działalność rolniczą: 848,02 ha. W gminie przeważają gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą o powierzchni od 1- 5 ha – 57% ogółu gospodarstw rolnych.

Ponad 82% użytków stanowią użytki rolne. Grunty pod zasiewami zajmują prawie 28% ogółu użytków, a łąki trwałe: ok. 21%.

Na użytkach rolnych uprawiane są przede wszystkim zboża podstawowe: ponad 70% ogółu upraw.

Gospodarstwa rolne hodujące bydło - trzodę chlewną stanowią 7% ogółu gospodarstw. Do najliczniejszych gospodarstw należą te, które hodują drób kurzy ok. 47% ogółu gospodarstw.

Co trzecie gospodarstwo dysponuje ciągnikiem.

Tabela 17. Rolnictwo w gminie Starcza wg Powszechnego Spisu Rolnego 2010 rok

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010
Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych		
gospodarstwa ogółem		
ogółem	-	405
do 1 ha włącznie	-	87
powyżej 1 ha razem	-	318
1 - 5 ha	-	294
5 - 10 ha	-	21
10 -15 ha	-	3
gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą		
ogółem	-	303
do 1 ha włącznie	-	72
powyżej 1 ha razem	-	231
1 - 5 ha	-	208
5 - 10 ha	-	20
10 -15 ha	-	3
Powierzchnia gospodarstw rolnych wg grup obszarowych użytków rolnych		
gospodarstwa ogółem		
ogółem	ha	1075,37
do 1 ha włącznie	ha	95,32
powyżej 1 ha razem	ha	980,05
1 - 5 ha	ha	802,15
5 - 10 ha	ha	144,60
10 -15 ha	ha	33,30
5 ha i więcej	ha	177,90
10 ha i więcej	ha	33,30
gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą		
ogółem	ha	848,02
do 1 ha włącznie	ha	81,19

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010
powyżej 1 ha razem	ha	766,83
1 - 5 ha	ha	595,95
5 - 10 ha	ha	137,58
10 -15 ha	ha	33,30
5 ha i więcej	Ha	170,88
10 ha i więcej	Ha	33,30
Użytkowanie gruntów		
powierzchnia		
grunty ogółem	ha	1075,37
użytki rolne ogółem	ha	883,82
użytki rolne w dobrej kulturze	ha	592,18
pod zasiewami	ha	296,61
grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	ha	58,30
uprawy trwałe	ha	1,83
sady ogółem	ha	1,36
ogrody przydomowe	ha	2,02
łąki trwałe	ha	228,51
pastwiska trwałe	ha	4,91
pozostałe użytki rolne	ha	291,63
lasy i grunty leśne	ha	77,04
pozostałe grunty	ha	114,52
Powierzchnia zasiewów wg rodzaju gospodarstwa		
ogółem	ha	296,61
zboża razem	ha	215,59
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	ha	210,65
pszenica ozima	ha	11,76
pszenica jara	ha	27,44
żyto	ha	41,96
jęczmień ozimy	ha	3,65
jęczmień jary	ha	4,76
owies	ha	8,76
pszenżyto ozime	ha	40,70
pszenżyto jare	ha	16,07
mieszanki zbożowe ozime	ha	4,62
mieszanki zbożowe jare	ha	50,93
ziemniaki	ha	57,44
uprawy przemysłowe	ha	0,00
buraki cukrowe	ha	0,00
warzywa gruntowe	ha	15,40
Pogłowie zwierząt gospodarskich (bydło, trzoda chlewna, konie, drób)		
liczba gospodarstw		
bydło razem	-	29
bydło krowy	-	14
trzoda chlewna razem	-	27
trzoda chlewna lochy	-	0

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010
konie	-	10
drób ogółem razem	-	192
drób ogółem drób kurzy	-	190
zwierzęta gospodarskie		
bydło razem	szt.	81
bydło krowy	szt.	21
trzoda chlewna razem	szt.	111
trzoda chlewna lochy	szt.	0
konie	szt.	24
drób ogółem razem	szt.	22962
drób ogółem drób kurzy	szt.	21428
Ciągniki rolnicze		
gospodarstwa rolne posiadające ciągniki	-	138
ciągniki w gospodarstwach rolnych	szt.	153

Źródło: GUS

2.5. WYMIAR INFRASTRUKTURALNY

INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA

Przez teren gminy Starcza przebiega ogółem około 24,35 km dróg, w tym:

- 11.1 km dróg gminnych,
- 12,1 km dróg powiatowych,

  1,15 km dróg wojewódzkich.

Gmina Starcza posiada korzystne powiązania komunikacyjne z otoczeniem zewnętrznym. Położenie między dwoma szlakami komunikacyjnymi: drogą wojewódzką nr 908 z jednej strony a trasą DK-1 z drugiej strony stwarza dogodne warunki dla rozwoju przedsiębiorczości. Przez gminę przebiegać będzie planowana autostrada A1.

Gmina zlokalizowana jest ok. 40 km od Międzynarodowego Portu Lotniczego „Katowice" w Pyrzowicach. Port posiada terminal pasażerski o przepustowości 700.000 pasażerów rocznie, utrzymuje stałe połączenia z portami krajowymi i zagranicznymi, w tym z najważniejszymi lotniskami Europy (Frankfurtem n. Menem, Brukselą, Paryżem, Londynem, Wiedniem, Zurychem, Hanowerem, Kolonią, Hamburgiem). Każdego roku port lotniczy notuje kilkudziesięcioprocentowy wzrost przewozów cargo.

Starcza jest w stopniu dobrym skomunikowana siecią dróg powiatowych z sąsiednimi gminami. Zastrzeżenia budzi stan techniczny drogi wojewódzkiej. Stan dróg gminnych i lokalnych jest niezadowalający, a ponadto występują drogi gminne o nieuregulowanym stanie prawnym.

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Długość czynnej sieci wodociągowej w gminie Starcza (dane GUS za 2013r.) wynosi 29,5 km, w tym liczba przyłączy: 693 szt., natomiast długość sieci kanalizacyjnej: 24,4 km, a liczba przyłączy: 705 szt. Długość czynnej sieci gazowej (dane GUS za 2013r.) wynosi 7,4 km, w tym podłączeń do budynków: 96 szt.

Z instalacji wodociągowej korzysta: 87% mieszkańców gminy, z sieci kanalizacyjnej: 65,2%, a gazowej: 10%.

Tabela 18. Infrastruktura techniczna na terenie gminy Starcza w latach 2009-2013

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013
URZĄDZENIA SIECIOWE						
Wodociągi						
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	25,3	26,8	27,3	27,6	29,5
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	670	673	683	675	693
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam3	68,4	70,2	79,3	80,9	82,1
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	2351	2417	2444	2442	2469
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	m3	25,4	25,5	28,3	28,8	29,1
Kanalizacja						
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	20,6	20,6	21,6	21,7	24,4
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	698	671	700	690	705
ścieki odprowadzone	dam3	105,0	102	102	103	102,0
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	1733	1780	1831	1820	1851
Sieć gazowa						
długość czynnej sieci ogółem w m	m	7134	7134	7134	7134	7415
czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	szt.	88	89	89	89	96
odbiorcy gazu	gosp.	85	86	87	88	88
odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.	14	14	15	15	15
zużycie gazu w tys. m3	tys.m3	45,10	50,60	43,90	50,5	52,1
zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań w tys. m3	tys.m3	15,5	18,9	16,8	18,2	17,3
ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	270	279	283	283	283
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności						
ogółem						
wodociąg	%	86,7	86,7	86,8	86,7	87,0
kanalizacja	%	63,9	63,8	65,0	64,6	65,2
gaz	%	10,0	10,0	10,1	10,0	10,0

Źródło: GUS

Rysunek 26. Ludność korzystająca z sieci rozdzielczej wodociągowej i kanalizacyjnej w gminie Starcza w latach 2009-2013

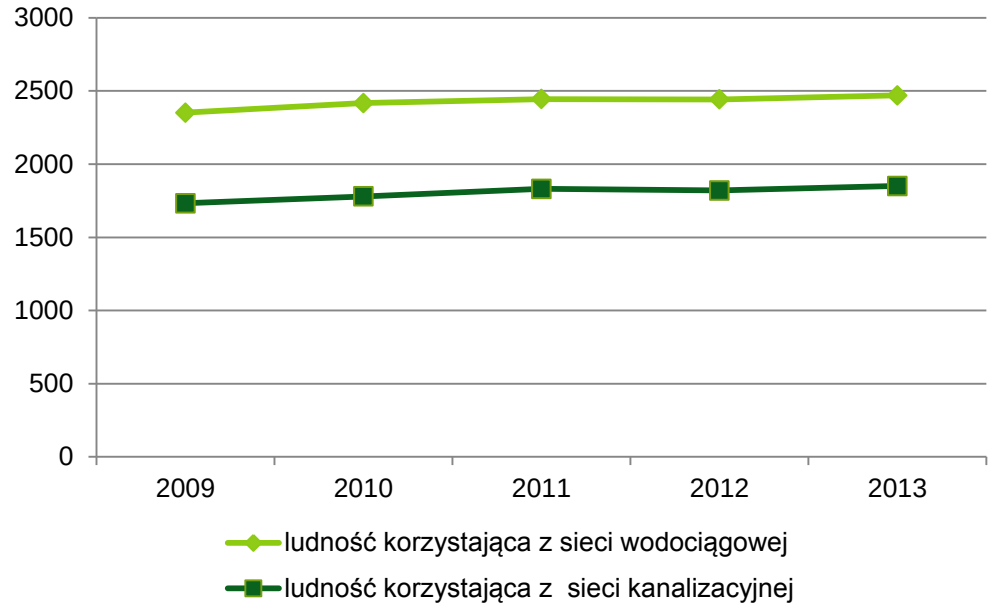

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gmina dysponuje własną oczyszczalnią ścieków – biologiczną o przepustowości 300 m3/dobę. Ogółem rocznie oczyszczanych jest 102 dam3 ścieków.

Tabela 19. Oczyszczanie ścieków komunalnych na terenie gminy Starcza w latach 2009-2013

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013
Oczyszczalnie komunalne						
biologiczne	szt.	1	1	1	1	1
Wielkość (przepustowość) oczyszczalni wg projektu						
biologiczne	m3/dobę	300	300	300	300	300
Ścieki oczyszczane w ciągu roku						
odprowadzone ogółem	dam3	105,0	102,0	102,0	103,0	102,0
oczyszczane łącznie z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowożonymi	dam3	105	102	102	103	102
oczyszczane biologicznie	dam3	105	102	102	103	102
Ludność korzystająca z oczyszczalni						
ogółem	osoba	2475	2480	2490	2480	2485
Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu						
BZT5	kg/rok	741	938	1509	2554	798
ChZT	kg/rok	5081	2804	8772	12257	3173
zawiesina ogólna	kg/rok	741	2447	2652	927	819

Źródło: GUS

GOSPODARKA ODPADAMI

W 2013 roku liczba zmieszanych odpadów zebranych w ciągu roku z obszaru gminy Starcza wyniosła 233,78 ton (co przypada na 1 mieszkańca: 82,9 kg), w tym z gospodarstw domowych: 216,71 ton. Jednocześnie nieczystości ciekłe gromadzone są w 50 zbiornikach bezodpływowych.

Tabela 20. Gospodarka odpadami na terenie gminy Starcza w latach 2009-2013

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013
ODPADY KOMUNALNE						
Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku						
ogółem	t	157,53	143,24	156,44	206,11	233,78
ogółem na 1 mieszkańca	kg	58,5	52,0	55,9	73,3	82,9
z gospodarstw domowych	t	142,50	128,86	135,50	179,05	216,71
odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca	kg	52,9	46,7	48,4	63,7	76,8
budynki mieszkalne objęte zbieraniem odpadów z gospodarstw domowych	szt.	329	320	363	398	-
jednostki odbierające odpady w badanym roku wg obszaru działalności	szt.	6	9	10	12	10
NIECZYSTOŚCI CIEKŁE						
Gromadzenie i wywóz nieczystości ciekłych						
zbiorniki bezodpływowe	szt.	50	50	50	50	50
stacje zlewne	szt.	1	1	1	1	1

Źródło: GUS

2.6. GMINA NA TLE POWIATU I WOJEWÓDZTWA

W niniejszym rozdziale dokonano porównania wskaźników gminy Starcza ze średnimi wartościami dla powiatu częstochowskiego oraz województwa śląskiego.

Tabela 21. Gmina Starcza na tle powiatu częstochowskiego i województwa śląskiego w 2013r.

Wyszczególnienie	Gmina Starcza	Powiat Częstochowski	Województwo Śląskie
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-5,0	-3,0	-1,4
Saldo migracji na 1000 ludności	5,0	3,6	-2,0
Ludność w wieku poprodukcyjnym w %	18,1	18,7	19,3
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w %	10,1	11,3	7,1
Ludność, w tym % ogółu ludności korzystająca z sieci:			
-wodociągowej	87	85	94
-kanalizacyjnej	65	34	72
-gazowej	10	19	62
Dzieci w przedszkolach na 100 miejsc	100	98	97
Liczba ludności na 1 przychodnię	2838	1937	1702
Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności	32	36	23
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	620	761	1001
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	55	63	74

Źródło: GUS

W porównaniu do danych statystycznych (do średnich wartości dla powiatu i województwa), do mocnych stron gminy można zaliczyć:

- saldo migracji na 1000 ludności,
- ludność w wieku poprodukcyjnym w %,
- dzieci w przedszkolach na 100 miejsc,
- mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności w porównaniu do średniej regionu,
- ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w porówaniu do średniej powiatu,
- udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w % w porówaniu do średniej powiatu.

Natomiast do negatywnych czynników należą:

- ludność korzystająca z sieci wodociągowej i gazowej,
- przyrost naturalny na 1000 ludności w porównaniu do średniej regionu,
- liczba ludności na 1 przychodnię,
- podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności,
- osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności.

2.7. PODSUMOWANIE BADAŃ ANKIETOWYCH PRZEPROWADZONYCH W RAMACH KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Istotnym czynnikiem wpływającym na zdefiniowanie celów i kierunków rozwoju gminy Starcza są wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców w ramach konsultacji społecznych w miesiącu: marzec 2015 roku.

Ankietowani ocenili poszczególne dziedziny życia w gminie oraz wskazali największe problemy występujące na jej obszarze, jak również wymienili czynniki istotne dla dalszego rozwoju.

W ramach badania dokonano oceny jakości, warunków życia i działalności w gminie Starcza przy zastosowaniu oceny (skala ocen: 5, 3, 0, -3, -5 punktów):

- 5 punktów – bardzo dobre (maksymalna liczba punktów),
- 3 punkty – dobre,
- 0 punktów – średnie/przeciętne,
- -3 punkty – złe,
- -5 punktów – bardzo złe (minimalna liczba punktów).

Pozytywnie (bardzo dobrze lub dobrze) oceniono przede wszystkim (wg średniej ocen):

- dostęp do infrastruktury kanalizacyjnej: 3,9 pkt.
- dostęp do infrastruktury wodociągowej: 3,8 pkt.
- dostępność i jakość szkolnictwa na poziomie podstawowym: 3,8 pkt.
- dostępność i jakość opieki społecznej: 3,7 pkt.
- dostępność i jakość szkolnictwa na poziomie gimnazjalnym: 3,7 pkt.

Najniżej (źle lub bardzo źle) oceniono następujące dziedziny:

- dostępność do bazy gastronomicznej i noclegowej : -3,5 pkt.
- rynek pracy: -2,3 pkt.
- dostęp do kultury i rozrywki: -1,5 pkt.
- rolnictwo: -1,5 pkt.

Więcej niż 50% ankietowanych uważa, że atutami gminy są:

- walory krajobrazowe,
- stan środowiska naturalnego,
- stan i jakość dróg,
- dostęp do infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej,
- dostępność do komunikacji i transportu publicznego
- bezpieczeństwo publiczne,
- dostępność i jakość edukacji przedszkolnej, szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego,
- dostęp do internetu.

Ponad 50% respondentów zalicza do słabych stron następujące aspekty:

- warunki dla rozwoju przedsiębiorczości,
- dostęp do kultury i rozrywki,
- rynek pracy,

- dostępność i jakość opieki społecznej i zdrowotnej,
- turystyka,
- dostępność do bazy gastronomicznej i noclegowej,
- dostęp do usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną (przez internet),
- tereny przeznaczone pod inwestycje,
- aktywność środowisk lokalnych,
- rolnictwo.

Rysunek 27. Ocena jakości, warunków życia i działalności w gminie Starcza

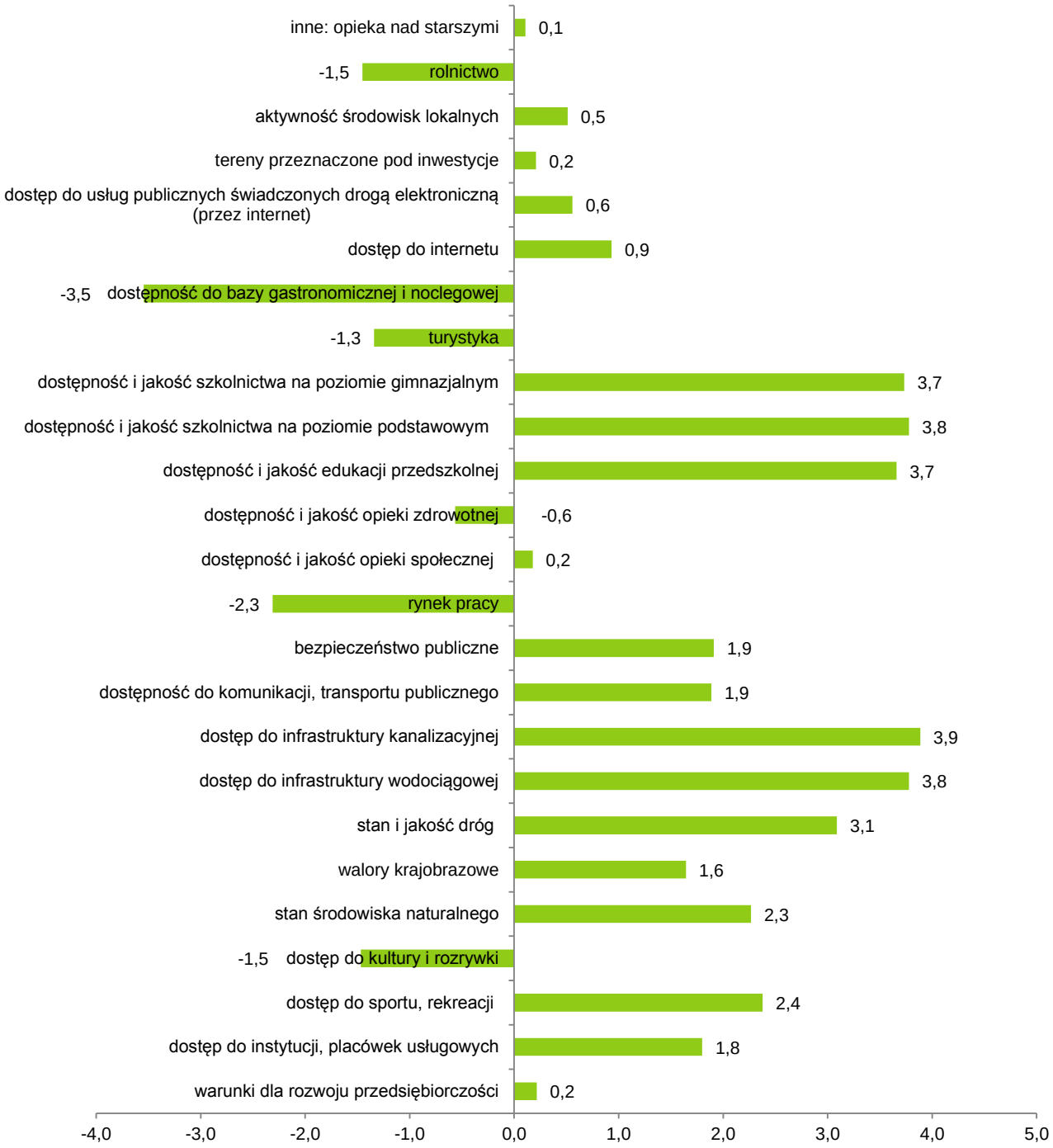

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Tabela 22. Ocena jakości, warunków życia i działalności w gminie Starcza

Jakość, warunki życia	Bardzo dobre	Dobre	Średnie/ przeciętne	Złe	Bardzo złe
warunki dla rozwoju przedsiębiorczości	2%	28%	48%	17%	4%
dostęp do instytucji, placówek usługowych	18%	40%	36%	2%	4%
dostęp do sportu, rekreacji	16%	58%	22%	4%	0%
dostęp do kultury i rozrywki	4%	4%	38%	42%	11%
stan środowiska naturalnego	13%	53%	33%	0%	0%
walory krajobrazowe	11%	51%	24%	11%	2%
stan i jakość dróg	24%	62%	13%	0%	0%
dostęp do infrastruktury wodociągowej	49%	47%	2%	2%	0%
dostęp do infrastruktury kanalizacyjnej	48%	50%	2%	0%	0%
dostępność do komunikacji, transportu publicznego	11%	52%	30%	5%	2%
bezpieczeństwo publiczne	9%	56%	29%	7%	0%
rynek pracy	0%	2%	38%	31%	29%
dostępność i jakość opieki społecznej	4%	31%	42%	7%	16%
dostępność i jakość opieki zdrowotnej	4%	15%	48%	20%	13%
dostępność i jakość edukacji przedszkolnej	44%	49%	7%	0%	0%
dostępność i jakość szkolnictwa na poziomie podstawowym	49%	44%	7%	0%	0%
dostępność i jakość szkolnictwa na poziomie gimnazjalnym	47%	47%	7%	0%	0%
turystyka	2%	7%	48%	25%	18%
dostępność do bazy gastronomicznej i noclegowej	0%	0%	14%	39%	48%
dostęp do internetu	20%	34%	16%	18%	11%
dostęp do usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną (przez internet)	14%	26%	40%	7%	14%
tereny przeznaczone pod inwestycje	5%	23%	51%	16%	5%
aktywność środowisk lokalnych	7%	30%	44%	9%	9%
rolnictwo	0%	21%	26%	26%	26%
inne: opieka nad osobami starszymi	2%	0%	0%	0%	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Według opinii ankietowanych, gmina może być dumna przede wszystkim z: infrastruktury komunalnej – tak uważa 27% respondentów, infrastruktury drogowej wraz z ciągami pieszo-rowerowymi: 23%, hali sportowej: 16%, szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego: 14%.

Rysunek 28. Kluczowy element, z którego gmina Starcza może być dumna według opinii ankietowanych mieszkańców

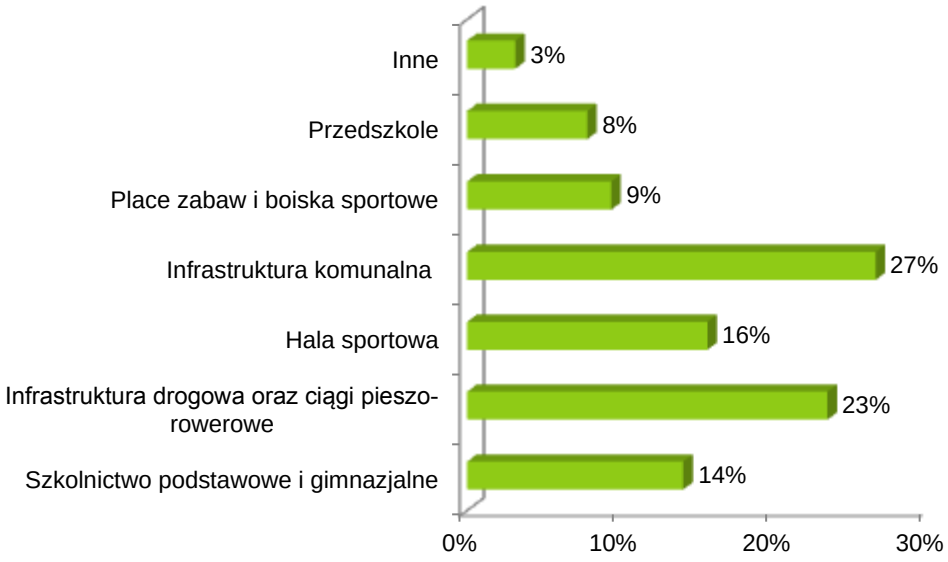

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Według opinii ankietowanych do największych problemów i barier w rozwoju gminy należy zaliczyć przede wszystkim:

- bezrobocie (74% ogółu respondentów),
- niski poziom rozwoju przedsiębiorczości (54% ogółu respondentów),
- niska dostępność i jakość i jakość opieki zdrowotnej i społecznej (46% ogółu respondentów),
- słaby dostęp do kultury i rozrywki (43% ogółu respondentów),
- niska dostępność do bazy gastronomicznej i noclegowej (43% ogółu respondentów),
- niedostateczny poziom rozwoju rolnictwa, w tym przetwórstwa rolnego (33% ogółu respondentów).

Rysunek 29. Największe problemy i bariery w rozwoju gminy Starcza

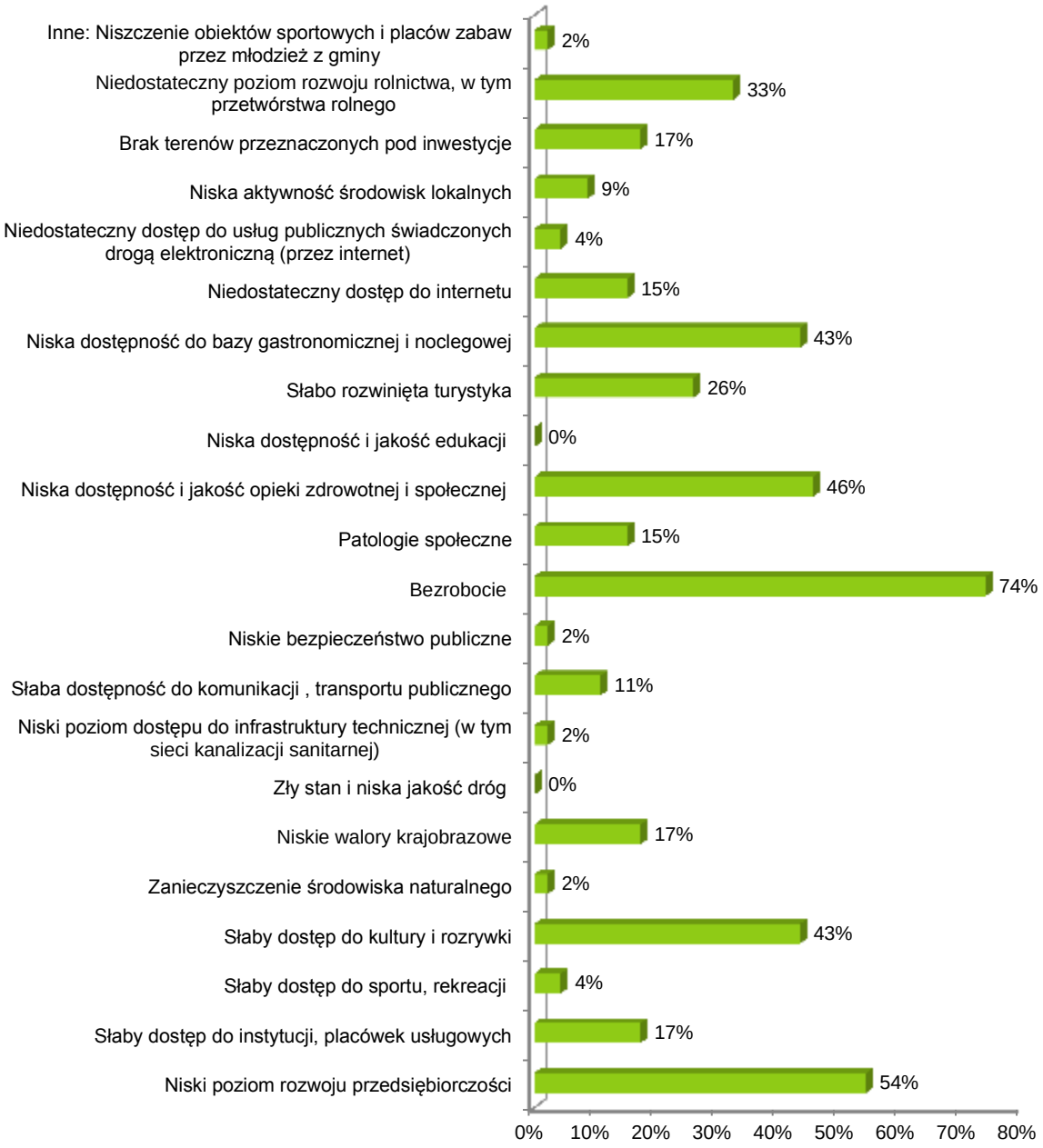

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Do najważniejszych czynników, które miałyby wpływ na rozwój gminy, mieszkańcy, którzy wzięli udział w badaniu zaliczyli przede wszystkim:

- udogodnienia dla przedsiębiorców, w tym ulgi: (54% ogółu respondentów),
- poprawa dostępu do opieki zdrowotnej i społecznej: (54% ogółu respondentów),
- zwiększenie dostępności do programów mających na celu zmniejszenie bezrobocia i patologii społecznych (43% ogółu respondentów),
- promocja i wsparcie wykorzystania odnawialnych źródeł energii (37% ogółu respondentów),
- budowa i rozwój bazy gastronomicznej i noclegowej (30% ogółu respondentów).

Rysunek 30. Czynniki mające wpływ na rozwój gminy Starcza

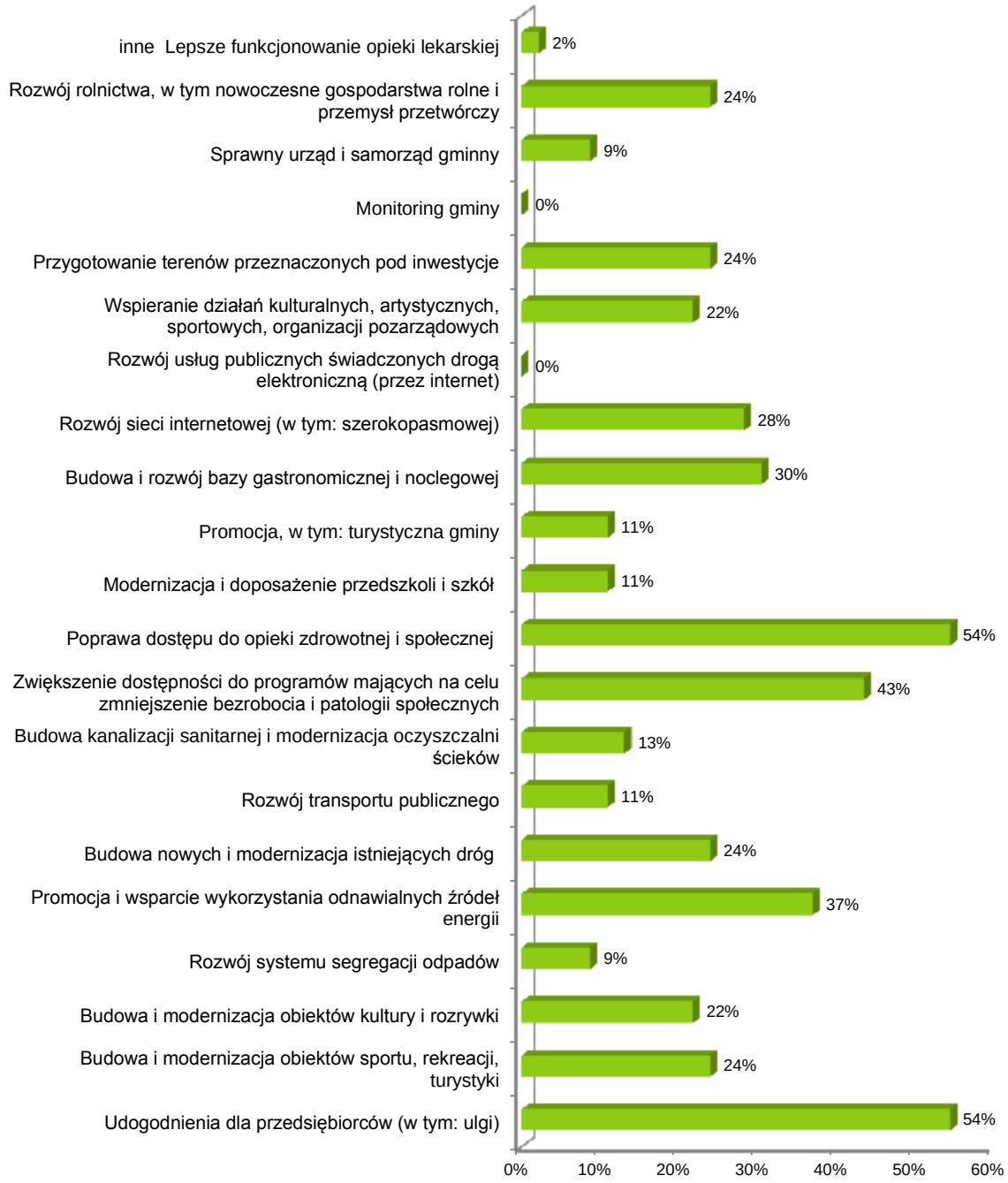

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Do najważniejszych rodzajów inwestycji / przedsięwzięć, które powinny być priorytetowo realizowane na terenie gminy, zdaniem respondentów, należą przede wszystkim zadania z zakresu:

- infrastruktury komunikacyjnej w tym: budowa i remont dróg, ciągów pieszo-rowerowych – 78% ogółu ankietowanych wskazało na taki rodzaj inwestycji,
- infrastruktury sportowo-rekreacyjnej: 26% respondentów wymienia konieczność budowy tego typu obiektów, m.in.: boisk, basenu, kręgielni, lodowiska, siłowni na wolnym powietrzu),

- ochrony środowiska - 17% ankietowanych jako priorytetowe traktuje zadania z zakresu termomodernizacji i odnawialnych źródeł energii,
- melioracji i budowy odwodnienia oraz rentencji – 17% ankietowanych.

Jednocześnie na przedsięwzięcia z zakresu: rozwoju sieci internetowej, promocji i infrastruktury turystycznej oraz ochrony zdrowia – wskazuje po 13% ogółu osób biorących udział w ankiecie.
W niniejszym badaniu respondent miał możliwość wskazania maksymalnie 3 rodzajów priorytetowych projektów.

Rysunek 31. Rodzaje inwestycji / przedsięwzięć, które powinny być priorytetowo realizowane na terenie gminy Starcza

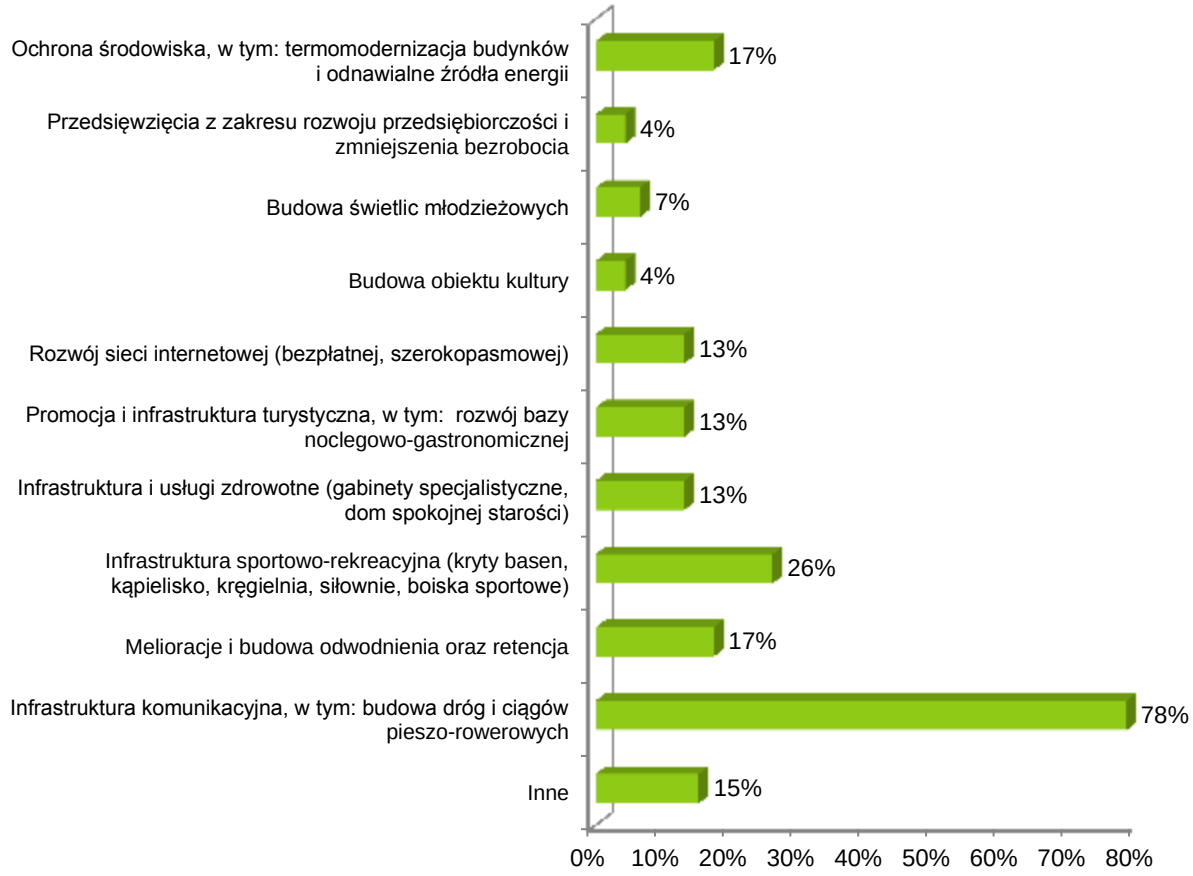

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

2.8. ANALIZA SWOT

W wyniku przeprowadzonej w poprzednich rozdziałach analizy stanu istniejącego oraz na podstawie danych historycznych (w tym: statystycznych) i wyników badań ankietowych wśród mieszkańców gminy Starcza, opracowano analizę SWOT.

Analiza SWOT jest jedną z najpopularniejszych metod diagnozy sytuacji, w jakiej znajduje się wspólnota samorządowa. Pozwala uporządkować i segregować informacje, dzięki czemu stanowi pomoc w dokonaniu oceny zasobów i otoczenia danej jednostki samorządu terytorialnego, umożliwia także identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju.

Analiza SWOT polega na posegregowaniu posiadanych informacji na podstawie badań na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych)g

- **S** (Strengths) – mocne strony
- **W** (Weaknesses) – słabe strony
- **O** (Opportunities) – szanse
- **T** (Threats) – zagrożenia

Rysunek 32. Model analizy SWOT

Źródło: opracowanie własne

Tabela 23. Analiza SWOT dla gminy Starcza

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Korzystne położenie komunikacyjne gminy, • Dobry stan dróg na terenie gminy, • Bogate walory przyrodniczo-krajobrazowe, • Brak przemysłu zanieczyszczającego środowisko, • Bliskość aglomeracji śląskiej – rynek pracy, możliwość kształcenia, usługi publiczne wysokiej jakości, • Dobra jakość wychowania przedszkolnego oraz szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego, • Dodatnie saldo migracji, • Pozytywna struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku, • Warunki do uprawiania różnorodnych form turystyki, • Posiadanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe, • Uzbrojone i bardzo dobrze skomunikowane tereny inwestycyjne, • Przychylny stosunek władz gminy do inwestorów lokujących i rozwijających działalność gospodarczą na terenie gminy, • Posiadanie zasobów siły roboczej do zagospodarowania, • Dostatecznie rozwinięta infrastruktura komunalna, w tym własna oczyszczalnia ścieków, • Wysoka estetyka sołectw, • Wysoki potencjał dla rozwoju odnawialnych źródeł energii, • Duża ilość szlaków turystycznych nadających się do uprawiania turystyki, w tym: pieszej, rowerowej.	• Niski poziom rozwoju przedsiębiorczości, • Słaby dostęp do kultury i rozrywki, • Niska dostępność do bazy turystycznej, w tym: gastronomicznej i noclegowej, • Niedostateczny dostęp do specjalistycznych świadczeń medycznych oraz programów profilaktycznych, • Niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego, w tym dla osób starszych, • Ujemny przyrost naturalny ludności, • Wysoki poziom bezrobocia wśród mieszkańców, • Ryzyko zagrożeń wykluczenia społecznego i patologii społecznych (w tym wynikających z uzależnień, braku pracy), • Duży udział mieszkańców korzystających z pomocy społecznej, • Niski poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców, • Mała ilość inwestorów zainteresowanych lokowaniem środków, w tym: w rozwój turystyki i sportu na terenie gminy, • Słabo wykwalifikowana kadra w branżach rozwijających się np. nowoczesnych technologii, • Brak instytucji otoczenia biznesu, w tym z zakresu wspierania rozwoju przedsiębiorczości, • Brak aktywnie działających organizacji zrzeszających lokalnych przedsiębiorców, np. w sferze turystyki, • Niewystarczający stopień postrzegania gminy jako rekreacyjno-turystycznej wśród mieszkańców województwa ślaskiego, • Niewykorzystany potencjał turystyczno-rekreacyjny góry Łysiec, • Brak retencji i niedostateczny poziom melioracji oraz odwodnienia, • Brak ośrodka kultury, • Brak kompleksowej promocji gminy, • Niski stopień promocji walorów turystycznych gminy, • Brak odpowiedniego oświetlenia ulicznego, • Rozdrobnione rolnictwo, produkcja na małą skalę, • Zanieczyszczenie powietrza ze względu na dużą emisję zanieczyszczeń do atmosfery poprzez duże zużycie energii elektrycznej i cieplnej przez budynki, w tym obiekty użyteczności publicznej.

SZANSE	ZAGROŻENIA
• Dobry dostęp do dróg krajowych – planowana budowa autostrady A1, • Bliskość międzynarodowego lotniska w Pyrzowicach, • Dostępność środków UE w nowej perspektywie 2014-2020, • Łatwiejszy dostęp oraz możliwość skorzystania z zewnętrznych źródeł finansowania, w tym: funduszy UE na rozwój gminy oraz przedsiębiorczość, • Rosnąca świadomość ekologiczna mieszkańców gminy, • Rozwój działalności agroturystycznej, • Wzbogacenie bazy dydaktycznej szkół, • Wzrost poziomu wykorzystania odnawialnych źródeł energii, • Rozwój usług świadczonych drogą elektroniczną, • Wzrost liczby mieszkańców przede wszystkim w wieku produkcyjnym, • Poprawa poziomu przedsiębiorczości, w tym firm wykorzystujących nowoczesne technologie i innowacje – tworzące nowe miejsca pracy, • Wykorzystanie potencjału krajobrazowego gminy oraz korzystnej lokalizacji w układzie komunikacyjnym, • Wprowadzenie udogodnień dla przedsiębiorców, • Rozszerzenie oferty turystycznej i kulturalnej, • Rozwój infrastruktury TIK oraz usług świadczonych drogą elektroniczną, • Programy i działania aktywizujące osoby bezrobotne i zmniejszające patologie i marginalizację społeczną wśród mieszkańców, • Intensyfikacja działań promocyjnych gminy oraz zwiększenie jej rozpoznawalności, • Wykorzystanie pracowitości i aktywności mieszkańców, • Skuteczna polityka w zakresie ochrony środowiska, • Rozwój obszarów przeznaczonych pod działalność gospodarczą, • Nowe technologie energetyczne bazujące na odnawialnych źródłach energii, • Różnicowanie działalności rolniczej w zależności od warunków naturalnych i ekonomicznych, • Rozwój organizacji zrzeszających rolników.	• Ubożenie społeczeństwa, • Starzenie się społeczeństwa, • Wzrost liczby mieszkańców korzystających z pomocy społecznej, • Zagrożenie wzrostu zjawisk patologicznych wsród mieszkańców, • Niski poziom integracji i partnerstwa społecznego, • Migracja wykwalifikowanej siły roboczej, • Brak korzystnej oferty na rynku pracy oraz wzrost bezrobocia, patologii i wykluczenia społecznego, przestępczości, • Brak zainteresowania gminą wśród potencjalnych inwestorów, • Niska opłacalność produkcji rolnej, • Zagrożenia powodziowe, • Aktywność inwestycyjna sąsiednich gmin, • Stagnacja w ruchu turystycznym związana z brakiem postępu przy rozwoju usług turystycznych i infrastruktury, • Globalny kryzys gospodarczy.

III. GŁÓWNE WYZWANIA W POLITYCE ROZWOJU GMINY

Do głównych wyzwań w polityce rozwoju gminy Starcza należy: poprawa jakości środowiska naturalnego powiązana z rozwojem infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni, jak również wzrost jakości życia mieszkańców. Jednocześnie podjęcie wyzwań może przełożyć się na rozwój gospodarki i turystyki na obszarze gminy.

Rysunek 33. Wyzwania w polityce rozwoju gminy

Źródło: opracowanie własne

IV. WIZJA ROZWOJU I MISJA GMINY

Wizja rozwoju gminy to jej obraz oraz stan w przyszłości do jakiego dąży się poprzez realizację wielu zamierzonych działań oraz osiągając założone cele, przy zaangażowaniu możliwych i dostępnych zasobów. Natomiast misja wyznacza określony priorytet i kierunek działań rozwojowych i określa konkretne działania w kierunku osiągnięcia pożądanego stanu.

Wizja to optymistyczny obraz gminy w przyszłości, którego nie da się zobaczyć w konkretnym roku, dlatego można uznać, że poniżej zaprezentowana wizja odnosi się do roku 2020 i lat następnych.

Wizja rozwoju gminy Starcza stanowi podstawę do sformułowania głównych celów polityki rozwoju oraz stanowi określenie aspiracji i dążeń społeczności lokalnej.

WIZJA GMINY STARCZA

Gmina atrakcyjna dla mieszkańców, przedsiębiorców, turystów i inwestorów. Miejsce, z którym społeczność się utożsamia, chce mieszkać, pracować i aktywnie spędzać wolny czas.

W celu osiągnięcia przedstawionego w wizji pożądanego stanu docelowego służy misja, czyli kierunek i sposób działania na najbliższe lata. W misji ujęte są wartości ważne dla gminy, które mają za zadanie ujednolicić sposoby działania władz samorządowych w sprawach istotnych dla społeczności lokalnej.

MISJA GMINY STARCZA

Dążenie do kompleksowego i zrównoważonego rozwoju, który sprawi, iż gmina Starcza będzie miejscem wyróżniającym się na mapie województwa śląskiego pod względem atrakcyjności zamieszkania, pracy i wypoczynku - poprzez ciągłe doskonalenie infrastruktury oraz wzbogacanie oferty i jakości usług publicznych.

V. OBSZARY PRIORYTETOWE ORAZ CELE ROZWOJU

Na podstawie wyników diagnozy stanu istniejącego, w tym danych historycznych i opinii mieszkańców, określono priorytety rozwoju oraz cele strategiczne i operacyjne.

Kompleksowość zagadnień ujętych w Strategii Rozwoju Gminy Starcza, która wynika z przenikania się zagadnień społecznych, gospodarczych, środowiskowych i przestrzennych, wymusza konieczność rozpisania celów strategicznych na bardziej szczegółowe działania. Działania te odznaczają się różnym stopniem szczegółowości. Część z nich ma postać konkretnych projektów, które mogą być wdrażane przede wszystkim przez samorząd lokalny, w ramach realizacji zadań własnych. Inne natomiast – o bardziej skomplikowanej naturze i wymagające współpracy wielu partnerów - mają charakter bardziej ogólny. W takim wypadku ich realizacja zostanie poprzedzona opracowaniem dokumentów, np. Wieloletniej Prognozy Finansowej, Programu Ochrony Środowiska, które po uchwaleniu przez Radę Gminy, staną się podstawą do ich wdrażania.

Rysunek 34. Priorytety rozwoju gminy

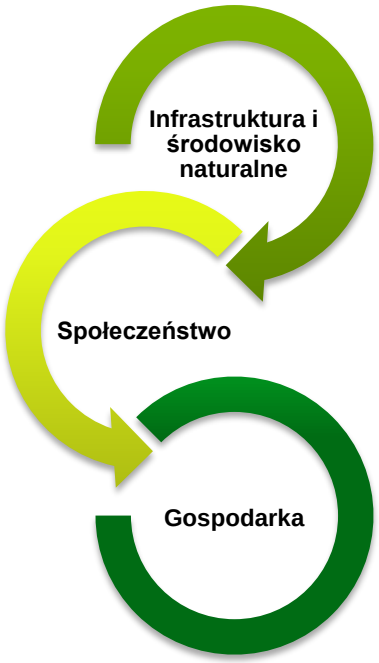

Źródło: opracowanie własne

PRIORYTET 1. INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO NATURALNE

Cel strategiczny: Wyposażenie gminy w infrastrukturę techniczną, komunikacyjną, społeczną i gospodarczą oraz poprawa jakości środowiska naturalnego

Cele operacyjne:

- Rozwój i modernizacja sieci dróg publicznych w gminie, ze szczególnym naciskiem na podstawowy układ komunikacyjny oraz dostępność do terenów przeznaczonych pod budownictwo i inwestycje
- Rozwój infrastruktury komunalnej, w tym: sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągów
- Poprawa dostępu do sieci internet i e-usług publicznych
- Zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne terenów gminy, m.in. poprzez organizację stref rekreacji i sportu
- Rozbudowa systemu ścieżek pieszo-rowerowych
- Rozwój funkcji rekreacyjnych, usługowych i społecznych w poszczególnych sołectwach
- Rewitalizacja zdegradowanych obszarów gminy
- Ochrona walorów przyrodniczych oraz krajobrazowych
- Realizacja inwestycji mających na celu zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii
- Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza poprzez redukcję niskiej emisji, m.in. w wyniku termomodernizacji budynków – obiektów użyteczności publicznej
- Poprawa bezpieczeństwa przeciwpowodziowego i przeciwpożarowego
- Zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy oraz przedsiębiorstw
- Rozwój produkcji rolnej z poszanowaniem środowiska naturalnego i zasad zrównoważonego rozwoju
- Poprawa estetyki i zagospodarowanie przestrzeni publicznej.

PRIORYTET 2. SPOŁECZEŃSTWO

Cel strategiczny: Wysoka jakość życia mieszkańców poprzez dostęp do usług publicznych, miejsc pracy i wypoczynku

Cele operacyjne:

- Stworzenie efektywnych form wspierania aktywności zawodowej, sprzyjających wzrostowi zatrudnienia i zmniejszeniu bezrobocia
- Wdrożenie programów mających na celu zmniejszenie patologii i marginalizacji społecznej – włączenie społeczne
- Wspieranie i rozwój przedsiębiorczości mieszkańców
- Rozwój aktywności obywatelskiej mieszkańców gminy
- Zwiększenie udziału mieszkańców i organizacji pozarządowych w realizacji zadań gminy
- Poprawa jakości edukacji poprzez wspieranie działań wychowawczych, obejmujących programy szkolne oraz zajęcia pozalekcyjne i pozaszkolne, rozwijających osobowość dzieci i młodzieży, w tym ograniczających zagrożenie zjawiskami patologicznymi
- Rozwijanie, dostosowanego do zróżnicowanych potrzeb mieszkańców, systemu profilaktyki zdrowotnej i wdrażanie programów ochrony zdrowia, zapewnienie opieki i rehabilitacji zdrowotnej - odpowiadających standardom europejskim
- Stworzenie szerokiej oferty wsparcia, integracji i aktywizacji osób starszych
- Zapewnienie mieszkańcom i turystom dostępu do zróżnicowanej i atrakcyjnej oferty kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej
- Wszechstronny rozwój kultury fizycznej i sportu mający na celu wzrost aktywności mieszkańców gminy
- Zapewnienie wysokiej jakości usług świadczonych przez gminę na rzecz mieszkańców i przedsiębiorców.

PRIORYTET 3. GOSPODARKA I TURYSTYKA

Cel strategiczny: Stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego oraz turystyki

Cele operacyjne:

- Tworzenie warunków dla rozwoju i wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw działających na terenie gminy
- Promowanie przedsiębiorczych postaw oraz samozatrudnienia wśród mieszkańców
- Wzrost znaczenia wartości kulturowych, środowiskowych, społecznych i etycznych w działalności gospodarczej
- Wzrost produktywności i konkurencyjności ekologicznego sektora rolno-spożywczego przy uwzględnieniu dobrych praktyk rolniczych
- Propagowanie i rozwój produktów lokalnych, w tym produktów tradycyjnych
- Rozwój i wykorzystanie terenów inwestycyjnych
- Promocja walorów inwestycyjnych gminy
- Rozwój bazy turystycznej, w tym: gastronomicznej i noclegowej, infrastruktury aktywnych form wypoczynku oraz zwiększenie różnorodności usług turystycznych
- Wypracowanie i promocja nowych marek turystycznych, uwzględniających lokalne tradycje (w tym również lokalnych produktów)
- Wykorzystanie potencjału gminy do rozwoju agroturystyki.

VI. WDRAŻANIE STRATEGII ROZWOJU

Strategia Rozwoju Gminy Starcza to dokument, który został opracowany na zasadach partnerstwa społecznego, określający priorytety i cele rozwoju w perspektywie długofalowej. Koordynacja wdrażania Strategii Rozwoju leży po stronie samorządu gminy. Głównym podmiotem odpowiedzialnym za proces realizacji założeń Strategii jest Urząd Gminy w Starczy.

W celu prawidłowego wdrożenia założeń Strategii konieczna jest realizacja konkretnych przedsięwzięć, w tym inwestycji. Aby usprawnić realizację zawartych w dokumencie działań i osiągnięcia zakładanych celów, budżet gminy powinien zostać podporządkowany celom. Natomiast organizacja wykonania działań powierzona poszczególnym jednostkom samorządu według ich kompetencji, m.in. odpowiednim komórkom w Urzędzie Gminy lub samorządowym jednostkom organizacyjnym. Zadania o charakterze bardziej złożonym, wymagające współpracy z podmiotami zewnętrznymi, a także o charakterze ponadlokalnym, będą realizowane w formie partnerstwa podmiotów publicznych różnych szczebli.

Realizacja Strategii jest wyzwaniem, nie tylko dla władz samorządowych, lecz również dla wszystkich pozostałych podmiotów funkcjonujących w gminie, m.in.: organizacji pozarządowych, podmiotów gospodarczych oraz samych mieszkańców. Gmina jest również integralną częścią większej przestrzeni terytorialnej (powiatu, regionu, kraju, Unii Europejskiej), dlatego też komplementarnych działań oraz źródeł finansowania realizacji Strategii, należy poszukiwać także na szczeblach wyższych (np. fundusze Unii Europejskiej).

Etapy procesu wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Starcza:

• długoletnie prognozowanie budżetu gminy, w tym: przychodów i wydatków, ocena kondycji finansowej gminy, określenie zdolności kredytowej gminy, opracowanie i aktualizacja Wieloletniej Prognozy Finansowej, wprowadzenie procesu hierarchizacji przedsięwzięć,

• przygotowanie, aktualizacja oraz realizacja programów, przedsięwzięć, projektów, w tym zadań inwestycyjnych,

• monitoring realizacji projektów i ich zakładanych efektów (produktów, rezultatów),

• aktualizacja Strategii Rozwoju, w tym: współpraca i prowadzenie konsultacji społecznych z podmiotami lokalnymi w zakresie planowanych zmian,

• prowadzenie działań promocyjnych i informacyjnych.

Realizacja założeń Strategii leży w gestii władz samorządowych. Podobnie jednak jak w fazie diagnozy i programowania, uspołecznienie procesów związanych z jej realizacją jest kluczowym czynnikiem, który przyczyniał się będzie do sukcesu.

VII. MONITORING I EWALUACJA STRATEGII ROZWOJU

Monitoring to proces polegający na okresowej kontroli i ocenie stopnia realizacji działań zapisanych w Strategii Rozwoju oraz wprowadzaniu modyfikacji zgodnie ze zmieniającymi się warunkami zewnętrznymi i wewnętrznymi wpływającymi na rozwój gminy.

Monitorowanie wdrażania zapisów dokumentu jest podstawowym warunkiem realizacji określonych w nim celów. Monitoring ma również służyć kontroli postępu realizacji założonych działań, weryfikacji osiągniętych rezultatów i porównywaniu ich zgodności z celami strategicznymi. Z upływem czasu istotnym zadaniem będzie również ocena sytuacji zewnętrznej i założeń, które mogą się dezaktualizować w związku ze zmianami sytuacji gminy, regionu i kraju.

Monitoring wdrażania Strategii, poprzez realizację poszczególnych przedsięwzięć i projektów, będzie przeprowadzany w dwóch zakresach: rzeczowym i finansowym. Pierwszy będzie obrazem postępu w osiąganiu celów strategicznych oraz będzie stanowił kontrolę realizacji założeń. Drugi natomiast oceniał będzie racjonalność i wysokość wydatków finansowych na realizację poszczególnych działań (nakład / rezultat).

Monitorowanie realizacji Strategii Rozwoju Gminy umożliwi dokonanie okresowych analiz i ocen skutków wdrażanych działań dla życia społeczno-gospodarczego gminy, w oparciu o szereg wskaźników pochodzących z publicznego systemu informacji statystycznej (GUS) lub wewnętrznego systemu sprawozdawczości gminy.

Szczególnie ważna jest spójność Strategii Rozwoju Gminy Starcza z innymi dokumentami o charakterze rzeczowym, czy finansowym m.in. ze względu na długoterminowość zawartych zadań obejmujących kilka przyszłych lat budżetowych.

Poniżej przedstawiono propozycję wskaźników monitorowania procesu wdrażania Strategii Rozwoju Gminy. Jednak możliwe jest sformułowanie nowych wskaźników, odzwierciedlających stan realizacji założonych działań, w ramach poszczególnych priorytetów:

PRIORYTET 1. INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO NATURALNE

- Długość wybudowanych/zmodernizowanych dróg publicznych w gminie w km
- Długość wybudowanej/zmodernizowanej sieci kanalizacji sanitarnej w km
- Liczba gospodarstw domowych korzystających z sieci kanalizacji sanitarnej w szt.
- Długość wybudowanej/zmodernizowanej sieci wodociągowej w km
- Liczba gospodarstw domowych korzystających z sieci wodociągowej w szt.
- Długość wybudowanych/zmodernizowanych ciągów pieszo-rowerowych w km
- Liczba nowych obiektów usługowych, rekreacyjnych i sportowych w szt.
- Liczba nowych stref rekreacji i sportu w szt.
- Powierzchnia zrewitalizowanych zdegradowanych obszarów w ha

- Liczba nowych systemów informatycznych i e-usług w szt.
- Liczba zainstalowanych urządzeń odnawialnych źródeł energii w szt.
- Liczba budynków poddanych termomodernizacji w szt.
- Redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza w tonach
- Liczba zakupionego wyposażenia w celu ochrony przeciwpowodziowej i przeciwpożarowej w szt.
- Liczba ekologicznych gospodarstw rolnych w szt.

PRIORYTET 2. SPOŁECZEŃSTWO

- Liczba wdrożonych form wspierania aktywności zawodowej, sprzyjających zmniejszeniu bezrobocia w szt.
- Liczba wdrożonych programów mających na celu zmniejszenie patologii i marginalizacji społecznej w szt.
- Stopa bezrobocia w gminie w %
- Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w gminie w szt.
- Liczba inicjatyw gospodarczych podejmowanych przez mieszkańców w szt.
- Liczba działań wychowawczych, obejmujących programy szkolne oraz zajęcia pozalekcyjne i pozaszkolne, rozwijających osobowość dzieci i młodzieży w szt.
- Liczba organizacji pozarządowych, w tym: fundacji i stowarzyszeń w szt.
- Liczba e-usług publicznych w szt.
- Liczba wdrożonych programów profilaktyki zdrowotnej, ochrony zdrowia w szt.
- Liczba ofert wsparcia, integracji i aktywizacji osób starszych w szt.
- Liczba wydarzeń i imprez kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych w szt.
- Liczba mieszkańców gminy korzystająca z działań kulturalnych, sportowych, zdrowotnych i edukacyjnych w osobach

PRIORYTET 3. GOSPODARKA I TURYSTYKA

- Powierzchnia udostępnionych / uzbrojonych terenów inwestycyjnych w ha
- Liczba nowych przedsiębiorstw działających na terenie gminy w szt.
- Powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych w ha
- Liczba nowych inwestorów w szt.
- Wzrost dochodów do budżetu gminy z tytułu podatku PIT/CIT w zł
- Liczba kampanii promocyjnych w zakresie walorów inwestycyjnych gminy w szt.
- Liczba nowych obiektów infrastruktury dla rozwoju turystyki w szt.
- Liczba nowych obiektów bazy noclegowej i gastronomicznej w szt.
- Liczba nowych produktów turystycznych w szt.
- Liczba turystów w osobach
- Liczba ekologicznych gospodarstw rolnych w szt.
- Liczba nowych gospodarstw agroturystycznych w szt.

VIII. OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Na podstawie art. 46 - 49 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.), dla projektu dokumentu nie ma konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W oparciu o zapisy art. 48 w związku z art. 57 ust. 1 pkt. 2 niniejszej ustawy zwrócono się z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach o odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Strategii Rozwoju Gminy Starcza do roku 2020.

Dokument nie przewiduje na terenie gminy przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, które mogłyby kolidować z obszarami podlegającymi ochronie w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 292, poz. 880 z późn. zm.) i jednocześnie ich zakres i skala umożliwiałaby transgraniczne oddziaływanie.

Spis tabel

Tabela 1. Powierzchnia geodezyjna gminy Starcza według kierunków wykorzystania w 2013 roku w ha 20
Tabela 2. Ludność w gminie Starcza w latach 2009-2013 27
Tabela 3. Ruch naturalny wg płci w gminie Starcza w latach 2009-2013 28
Tabela 4. Migracje wewnętrzne i zagraniczne w gminie Starcza w latach 2009-2013 29
Tabela 5. Procentowy udział ludności według ekonomicznych grup wieku w gminie Starcza w latach 2009-2013 31
Tabela 6. Edukacja przedszkolna w gminie Starcza w latach 2009-2013 32
Tabela 7. Edukacja szkolna w gminie Starcza w latach 2009-2013 33
Tabela 8.Skolaryzacja w gminie Starcza w latach 2009-2013 34
Tabela 9. Opieka zdrowotna w gminie Starcza w latach 2009-2013 35
Tabela 10. Opieka społeczna w gminie Starcza w latach 2009-2013 36
Tabela 11. Biblioteki w gminie Starcza w latach 2009-2013 38
Tabela 12. Zasoby mieszkaniowe w gminie Starcza w latach 2009-2013 39
Tabela 13. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON wg sektorów własnościowych w gminie Starcza w latach 2009-2013 40
Tabela 14. Podmioty gospodarcze w gminie Starcza wg sekcji i działów PKD 2007 w latach 2009-2013 42
Tabela 15. Bezrobocie rejestrowane w gminie Starcza w latach 2009-2014 44
Tabela 16. Bezrobocie w gminie Starcza w 2014 roku na tle gmin powiatu częstochowskiego 45
Tabela 17. Rolnictwo w gminie Starcza wg Powszechnego Spisu Rolnego 2010 rok 46
Tabela 18. Infrastruktura techniczna na terenie gminy Starcza w latach 2009-2013 49
Tabela 19. Oczyszczanie ścieków komunalnych na terenie gminy Starcza w latach 2009-2013 50
Tabela 20. Gospodarka odpadami na terenie gminy Starcza w latach 2009-2013 51
Tabela 21. Gmina Starcza na tle powiatu częstochowskiego i województwa śląskiego w 2013r. 52
Tabela 22. Ocena jakości, warunków życia i działalności w gminie Starcza 55
Tabela 23. Analiza SWOT dla gminy Starcza 61

Spis rysunków

Rysunek 1. Zarządzanie strategiczne 4
Rysunek 2. Etapy prac nad Strategią Rozwoju Gminy Starcza 6
Rysunek 3. Zasady partycypacji społecznej w procesie tworzenia Strategii 8
Rysunek 4. Lokalizacja gminy Starcza na tle mapy Polski 16
Rysunek 5. Lokalizacja gminy Starcza w województwie śląskim 16
Rysunek 6. Lokalizacja gminy Starcza w subregionie północnym województwa śląskiego 17
Rysunek 7. Lokalizacja gminy Starcza w powiecie częstochowskim 19
Rysunek 8. Obszar gminy Starcza 19
Rysunek 9. Struktura powierzchni geodezyjnej gminy Starcza według kierunków wykorzystania w 2013 roku w % 21
Rysunek 10. Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą" na obszarze gminy Starcza 24
Rysunek 11. Kościół p.w. NMP Częstochowskiej w Starczy 26
Rysunek 12. Kościół Starokatolicki Mariawitów w Starczy 26
Rysunek 13. Kształtowanie się liczby ludności w gminie Starcza w latach 2009-2013 27
Rysunek 14. Procentowy udział ludności wg płci w gminie Starcza w 2013r. 28
Rysunek 15. Przyrost naturalny w gminie Starcza w latach 2009-2013 29
Rysunek 16. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w gminie Starcza w latach 2009-2013 31
Rysunek 17. Procentowy udział ludności według ekonomicznych grup wieku w gminie Starcza w 2013 roku 32
Rysunek 18. Liczba dzieci objętych edukacją przedszkolną w gminie Starcza w latach 2009-2013 33
Rysunek 19. Liczba uczniów w szkole podstawowej i gimnazjum w gminie Starcza w latach 2009-2013 34
Rysunek 20. Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Starcza w latach 2009-2013 36
Rysunek 21. Korzystający ze świadczeń rodzinnych w gminie Starcza w latach 2009-2013 37
Rysunek 22. Kształtowanie się liczby podmiotów gospodarki narodowej w gminie Starcza w latach 2009-2013 41
Rysunek 23. Procentowy udział podmiotów gospodarki narodowej w gminie Starcza w roku 2013 41
Rysunek 24. Liczba osób bezrobotnych w gminie Starcza w latach 2009-2014 44
Rysunek 25. Bezrobocie w gminie Starcza w 2014 roku na tle gmin powiatu częstochowskiego – ujęcie graficzne 45
Rysunek 26. Ludność korzystająca z sieci rozdzielczej wodociągowej i kanalizacyjnej w gminie Starcza w latach 2009-2013 50
Rysunek 27. Ocena jakości, warunków życia i działalności w gminie Starcza 54
Rysunek 28. Kluczowy element, z którego gmina Starcza może być dumna według opinii ankietowanych mieszkańców 56
Rysunek 29. Największe problemy i bariery w rozwoju gminy Starcza 57
Rysunek 30. Czynniki mające wpływ na rozwój gminy Starcza 58
Rysunek 31. Rodzaje inwestycji / przedsięwzięć, które powinny być priorytetowo realizowane na terenie gminy Starcza 59
Rysunek 32. Model analizy SWOT 60
Rysunek 33. Wyzwania w polityce rozwoju gminy 63
Rysunek 34. Priorytety rozwoju gminy 65